

Tussentijdse stand van zaken van de
implementatie van de
Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie (NBB)
Zoals vastgesteld op 31/12/2011

(versie die werd gefinaliseerd rekening houdende met de opmerkingen
van de stuurgroep 'Conventie Biodiversiteit' van december 2011 en juni 2012)

Inhoudsopgave

I.	Inleiding.....	3
II.	Implementatie en opvolging van de Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie	4
III.	Tussentijdse stand van zaken.....	5
	NBB Doelstelling 1. De belangrijkste componenten van biodiversiteit in België identificeren en opvolgen	5
	NBB Doelstelling 2. Bestuderen en controleren van de effecten en oorzaken van processen en activiteiten die de biodiversiteit bedreigen.....	6
	NBB Doelstelling 3. De biodiversiteit in België in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen.....	10
	NBB Doelstelling 4. Duurzaam gebruik van de biodiversiteit en duurzame productiemethoden	16
	NBB Doelstelling 5. Verbeteren van de integratie van de biodiversiteit in alle sectorale sociale en economische beleidslijnen.....	19
	NBB Doelstelling 6. Bevorderen van en bijdragen tot de toegang tot genetische rijkdommen en een rechtvaardige verdeling van de voordelen die voortvloeien uit hun gebruik.....	21
	NBB Doelstelling 7. De wetenschappelijke kennis over de biodiversiteit verbeteren en communiceren...	24
	NBB Doelstelling 8. De gemeenschap betrekken via communicatie, vorming, sensibilisering en opleiding.....	26
	NBB Doelstelling 9. Het controlekader in verband met biodiversiteit versterken en de naleving van de wetgeving in verband met biodiversiteit garanderen	28
	NBB Doelstelling 10. De coherentie verzekeren tussen de verbintenissen en akkoorden in verband met biodiversiteit, en in de uitvoering ervan.....	30
	NBB Doelstelling 11. Permanente en doeltreffende internationale samenwerking garanderen voor de bescherming van de biodiversiteit.....	32
	NBB Doelstelling 12. Invloed uitoefenen op de internationale agenda binnen de conventies in verband met biodiversiteit	33
	NBB Doelstelling 13. Verbetering van de door België geleverde inspanningen om de biodiversiteitsvraagstukken in de relevante internationale organisaties en programma's te integreren....	35
	NBB Doelstelling 14. Duurzaam bosbeheer in andere landen bevorderen	36
	NBB Doelstelling 15. Beschikbaarheid van passende middelen voor de biodiversiteit garanderen.....	38
IV.	Besluit.....	40
V.	Referenties op het internet voor meer informatie / raadpleging van de federale en gewestelijke plannen en gegevens inzake de biodiversiteit.....	43

I. Inleiding

In 1992 werd bij de Top van de Aarde in Rio (Brazilië) het Verdrag inzake Biodiversiteit aangenomen. Dit verdrag werd ondertekend en geratificeerd door bijna alle landen ter wereld, waaronder België in 1996 (met name door de Federale overheid, de 3 Gewesten en de 3 Gemeenschappen). De doelstellingen van het Verdrag zijn drieledig: het behoud van de biodiversiteit, het duurzaam gebruik van de componenten ervan en de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van genetische rijkdommen.

Tien jaar later nam de 6e Conferentie van de Partijen van het Verdrag inzake Biodiversiteit (VDB) de 'Doelstelling 2010' aan. Deze beoogde tegen 2010 een beduidende vermindering op mondiaal niveau van de snelheid waarmee het verlies aan biodiversiteit optrad, en werd op de top in Johannesburg bevestigd. De Europese Unie ging nog een stap verder dan een 'beduidende vermindering' door er zich in 2001 toe te verbinden om de achteruitgang van de biodiversiteit in de EU tegen 2010 zelfs een halt toe te roepen.

In 2010 werd er op Europees niveau een stand van zaken opgemaakt. In maart 2010 erkenden de leiders van de EU dat de biodiversiteitsdoelstelling 2010 niet gehaald zou worden ondanks enkele mooie resultaten, zoals de invoering van Natura 2000. Eind 2010 nam de 10e Conferentie van de Partijen van het Verdrag inzake Biodiversiteit 20 biodiversiteitsdoelstellingen van Aichi tegen 2020¹ aan. In december 2011 nam de Raad van de Europese Unie de herziene versie aan van haar biodiversiteitsstrategie met een visie voor 2050, een hoofdstreefdoel, zes strategische doelstellingen voor 2020 alsook een reeks specifieke maatregelen en acties².

Met het oog op een gemeenschappelijk strategisch kader voor het behoud van de biodiversiteit en volgens artikel 6 van het Verdrag inzake Biodiversiteit werd door de bevoegde ministers tijdens de Interministeriële Milieuconferentie van 26 oktober 2006 de Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie 2006-2016³ (NBB) aangenomen. De Strategie is het enige nationale document met betrekking tot biodiversiteit dat zowel van toepassing is op federaal als op regionaal niveau. Ze biedt een kader voor het te volgen beleid en voor de later te ontwikkelen acties om dat concreet uit te voeren. Bovenop haar 15 strategische doelstellingen identificeert de Strategie bijkomende of gezamenlijk uit te voeren acties (in totaal 78 operationele doelstellingen). De Strategie omvat verwijzingen naar instrumenten die op Europees niveau en internationaal werden ontwikkeld (zoals strategieën, richtlijnen, reglementen) alsook naar maatregelen die reeds op Belgisch niveau werden genomen of in uitvoering waren.

¹ <http://www.cbd.int/sp/targets/>

² Onze levensverzekering, ons natuurlijk kapitaal: een EU-biodiversiteitsstrategie voor 2020:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0244:FIN:NL:PDF>

³ <http://www.biodiv.be/implementation/docs/stractactplan>

II. Implementatie en opvolging van de Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie

Voor de implementatie van de Nationale strategie kan België beschikken over of gebruikmaken van nationale, regionale en/of federale strategische documenten en/of actieplannen die specifiek betrekking hebben op de biodiversiteit (zie referenties in de bijlage). Wat de gezamenlijke acties betreft, wordt momenteel een nationale strategie voorbereid met betrekking tot de invasieve exotische soorten. Daarnaast onderneemt de Interministeriële Conferentie Leefmilieu (ICL) nog andere acties, zoals een nationale studie om het ABS-protocol te implementeren (beslissingen ICL van 27 oktober 2011).

In februari 2008 werd een inventaris opgemaakt van de acties die door de gewesten en het federale niveau werden opgezet voor elk van de doelstellingen van de NBB, en van de noodzakelijke bijkomende acties⁴. De gegevens werden bijgewerkt tijdens de voorbereiding van het 4e nationale rapport⁵ dat in september 2009 werd verstuurd aan het VBD.

De tekst van de Strategie voorziet eveneens een halftijdse evaluatie en herziening van de implementatie daarvan in 2010 door de Stuurgroep 'Biodiversiteitsverdrag' in opdracht van het CCIM en de ICL (evaluatie van de implementatie en bepaling van de prioriteiten om andere acties te sturen). Deze moet indien mogelijk gebruikmaken van strategische indicatoren (zoals die opgesteld door het Europees Milieu Agentschap), aanbevelingen formuleren voor noodzakelijke acties om de doelstellingen te bereiken en tegelijk de milieu- en sociaaleconomische gevolgen bespreken.

Vanwege het Belgische Voorzitterschap van de Raad van de EU werd deze herziening door de Stuurgroep VBD uitgesteld tot 2011 en zal deze voltooid worden in 2012.

⁴ <http://www.biodiv.be/implementation/strategy-be/implementation-belgian-strategy-biodiversity>

⁵ http://www.biodiv.be/implementation/docs/reports/nat_reports/

III. Tussentijdse stand van zaken

De tussentijdse stand van zaken de NBB die hieronder volgt, werd voorbereid in de vorm van een zelfevaluatie door het Nationale knooppunt Biodiversiteit, met de hulp van deskundigen in de gewesten en op federaal niveau, vastgelegd op 31/12/2011. Hierin worden aanbevelingen gegeven om de implementatie van de NBB te verbeteren en om deze in 2012 te herzien. Het is niet mogelijk om op basis hiervan de efficiëntie van de getroffen maatregelen te beoordelen, vooral door het gebrek aan geharmoniseerde indicatoren die door alle beleidsniveaus worden gebruikt, met inachtneming van hun bevoegdheden.

NBB Doelstelling 1. De belangrijkste componenten van biodiversiteit in België identificeren en opvolgen

De inventarisatie en opvolging van de belangrijkste ecosystemen, de habitats en groepen van land- en zeesoorten gebeurt continu door de regionale en federale onderzoeksagentschappen en -instellingen. Daarnaast leveren ook de natuurverenigingen een bijdrage. De gedetailleerde rapporten worden met verschillende tussenpozen gepubliceerd, naargelang het betrokken gewest en federale departement, maar minstens om de vier jaar zoals voorzien in de Conventie van Aarhus over de openbare toegang tot milieu-informatie. Atlassen van de flora en fauna zijn gepubliceerd in de gewesten alsook vulgariserende werken. De enige volledige inventaris van soorten en habitats in België dateert van 2003, toen het werk 'Biodiversity in Belgium'⁶ gepubliceerd werd. De in april 2009 online geplaatste catalogus maakt de reeds beschikbare informatie over de specifieke diversiteit in België (dieren, planten, paddenstoelen, binnenkort aan te vullen met de ééncelligen; website www.species.be) toegankelijk voor een groot publiek.

Het behoud en de verspreiding van de prioritaire elementen van de biodiversiteit zijn echter nog altijd maar fragmentarisch onderzocht en er is een gebrek aan een gemeenschappelijke identificatie- en toezichtmethode op landelijke schaal. In een internationale context (OSPAR Conventie) werd een lijst van prioritaire zeesoorten en -habitats opgesteld. Voor de rapportering op nationale schaal zouden de Europese biodiversiteitsindicatoren SEBI2010, toegepast op de verschillende doeldomeinen van het VBD, kunnen worden gebruikt. In twee gewesten worden al een twintigtal indicatoren - ten minste gedeeltelijk - toegepast⁷. De indicatoren worden ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uitgetest.

Op nationale schaal zijn nauwkeurigere en geharmoniseerde gegevens beschikbaar voor de habitats en soorten die onder de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn van de Europese Unie (EU) vallen, en waarvoor een geïntegreerde follow-up mogelijk is gemaakt dankzij het gemeenschappelijke rapportageformaat van de EU. Binnenkort zullen de gegevens van deze rapportering kunnen worden samengevoegd met de rapportagegegevens van de Kaderrichtlijn Water en de Kaderrichtlijn Mariene strategie (MSFD), waardoor verdere stappen kunnen worden gezet in een aanpak per ecosysteem voor het behoud van de biodiversiteit, met name een aanpak die het beheer van zowel het land, het water, het mariene milieu als de levende rijkdommen omvat. Het nieuwe Europese formaat zal namelijk een leidraad zijn ten aanzien van de aangewezen methode voor het in kaart brengen van de Natura 2000 gebieden. De oppervlakte van het Natura 2000 netwerk in België maakt momenteel 14,6 % uit van de territoriale land- en zeeoppervlakte. Slechts 3,5 % van de gebieden beschikt reeds over een aangepast beheerplan (EG, 2010). De meeste zijn in ontwikkeling⁸ maar voor veel gebieden heeft een deel van de oppervlakte reeds het statuut van "natuurgebied met een beheerplan".

⁶ Uitgave KBIN, online te raadplegen op <http://www.biodiv.be/implementation/docs/books/bib>

⁷ Zie natuurrapport van het Vlaams Gewest op de website www.biodiversityindicators.be en het rapport van de Staat van het Waalse milieu

<http://etat.environnement.wallonie.be/index.php?mact=tbe,m787b7,default,1&m787b7what=fiches&m787b7alias=Indicateurs-europeens-de-biodiversite&m787b7returnid=40&page=40>

⁸ Bron: EC Biodiversity Knowledge Base, 2010 http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/bap_2010.htm

Van bepaalde soorten wordt de genetische diversiteit grondiger bestudeerd. België onderscheidt zich namelijk door zijn geordende verzamelingen van micro-organismen⁹. Er wordt momenteel een uitgebreide inventaris van schapen-, runder- en varkensrassen aangelegd, die het mogelijk maakt een verzameling genetische stalen op te slaan in cryobanken. België is eveneens een voorloper inzake de bescherming van appel- en perenvariëteiten. Het valoriseert zijn knowhow inzake ex situ en in situ bescherming. Een permanente Belgische werkgroep voor fyto-genetische diversiteit werd in 2011 opgericht.

In 2007 bekrachtigde België het Internationale verdrag inzake plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw (Rome, 2001)¹⁰, de 6e Wereldconventie inzake Biodiversiteit waarvan wij in het kader van de NBB de verbintenissen moeten nakomen.

☹ Er moet nog een gemeenschappelijke methode worden vastgesteld voor de identificatie en bewaking van de prioritair elementen van de biodiversiteit op het land.

☺ De vaststelling van een klein aantal gemeenschappelijke indicatoren en beoordelingscriteria, zoals voorzien door de NBB, werd niet op een gecoördineerde wijze opgestart. De toepassing van de indicatoren die binnen het VBD en door de EU werden uitgewerkt, wordt onafhankelijk door elk gewest onderzocht. De in elk gewest toegepaste methoden voor het verzamelen en samenvoegen van gegevens zouden moeten worden vergeleken.

☺ België valt op door zijn inspanningen op het vlak van de ex situ instandhouding van de fyto- en zoögenetische diversiteit.

NBB Doelstelling 2. Bestuderen en controleren van de effecten en oorzaken van processen en activiteiten die de biodiversiteit bedreigen

Om maatregelen te kunnen treffen, dient men over de nodige informatie te beschikken over de mogelijke bedreigingen voor de biodiversiteit. Deze bedreigingen worden zeer goed gevolgd door de verschillende entiteiten. De voornaamste bedreigingen worden één voor één onderzocht, in volgorde van belang. Meer informatie over de toegepaste monitoring vindt u in het 4e nationale rapport bij het VBD¹¹.

Vernietiging en versnippering van habitats

De exploitatie van het land- en zeeareaal, voornamelijk voor de stedelijke en industriële ontwikkeling, maar ook voor de landbouw, de visserij en infrastructuur, vormt nog altijd de belangrijkste directe bedreiging voor de biodiversiteit. Dit leidt tot de teloorgang, aantasting of versnippering van natuurlijke habitats. Alle habitattypen krijgen hiermee af te rekenen. De opvolging hiervan is behoorlijk en nog eenvoudig maar de concrete effecten op de natuurlijke populaties aantonen is veel moeilijker. Om er zich een beeld van te vormen, lijkt het eerder aangewezen de effecten van de vernietiging of de versnippering op de aaneensluiting van de habitats te bestuderen, maar dit is niet zo eenvoudig. De gewesten beschikken eveneens over landschapsatlassen die een geïntegreerde inrichting van de patrimoniale landschappen mogelijk maken. We beschikken over een goede wetenschappelijke kennis van de biologische toestand van het mariene milieu op federaal niveau.

Eutrofiëring en verontreiniging

De milieuveranderingen door de eutrofiëring van de leefomgevingen wegen zwaar op de fauna en flora in Vlaanderen¹², Brussel en de Noordzee. In Wallonië gaat het de betere kant op, maar ook in dat gewest blijft de eutrofiëring de tweede grootste bedreiging voor de biodiversiteit. Volgens de gegevens van de

⁹ <http://bccm.belspo.be/index.php>

¹⁰ <http://www.planttreaty.org/>

¹¹ http://www.biodiv.be/implementation/docs/reports/nat_reports

¹² <http://www.milieurapport.be/nl/MIRA/>

OESO is het stikstofevenwicht in agrarische omgevingen in België met 28 % gedaald tussen de jaren negentig en de jaren tweeduizend.

Sinds de jaren 1950 vormt zure neerslag een groot milieuprobleem in talloze gebieden over de hele wereld. Zure regen brengt schade toe aan de bodem, bossen en meren. De verzuring van de oppervlaktewateren is buitengewoon schadelijk voor vissen en andere waterorganismen. Toch wordt er de voorbije tien jaar een verbetering van de toestand waargenomen dankzij de inspanningen die op wereldniveau worden geleverd om de uitstoot en neerslag van verzurende polluenten te verminderen.

De wetgeving die in België wordt toegepast om milieuvervuilende bronnen onder controle te houden, wordt voornamelijk gedictieerd door de toepassing van de Europese richtlijnen. De Noordzee wordt bovendien regelmatig vanuit de lucht gecontroleerd om vervuilende bronnen in het mariene milieu op te sporen. De emissies door luchtvervoer en maritiem transport moeten nog worden gemeten.

Het rapport van de prestaties van België¹³, in 2010 opgesteld door de Europese Commissie in het kader van de evaluatie van het Europese actieplan voor de biodiversiteit, levert nauwkeurige gegevens op met betrekking tot de bronnen die aan de basis liggen van de eutrofiëring en verzuring van de ecosystemen op het land en van het zoetwater, hoofdzakelijk afkomstig uit de lucht en de landbouw, alsook in verband met de opstapeling van zware metalen in het milieu. Op basis hiervan kunnen we besluiten dat de voornaamste verontreinigingsbronnen passend worden gecontroleerd en dat hun omvang geleidelijk afneemt, met als belangrijke uitzondering de emissies door het personen- en goederenvervoer. Daarnaast zouden ook de licht- en geluidsvervuiling moeten worden gecontroleerd, die de dierenpopulaties eveneens verstoren.

Invasieve exotische soorten

Er gaat steeds meer aandacht naar het probleem van de invasieve exoten, met name wat de snelle verspreiding van bepaalde geïntroduceerde soorten betreft (planten, vissen, amfibieën, reptielen, vogels en ongewervelden zoals insecten, garnalen, mosselen en slakken). Deze soorten zijn al dan niet bewust in België geïntroduceerd via verschillende kanalen: tuinbouw, bosbouw, visserij, internationale handel, weg- en spoorverkeer of binnenvaart, ontsnapte of achtergelaten huisdieren, enz. De controle op invasieve exoten is geïntegreerd in de biodiversiteitsoverzichten van de gewesten en het federale niveau (voor de Noordzee).

De afgelopen jaren zijn de biologische verspreidingsrisico's en de gevolgen van de in België aanwezige invasieve soorten uitgebreider bestudeerd op het land en in de Noordzee. Er werden of worden talloze onderzoeksprojecten verricht¹⁴ in België of in samenwerking met andere Europese landen. De wetenschappers van het Belgisch Forum voor Invasieve Soorten hebben een protocol ontwikkeld voor de analyse van milieurisico's (ISEIA-protocol), dat gebaseerd is op PRA's (Probabilistic Risk Assessments) van buurlanden met dezelfde biogeografische kenmerken, waardoor ze de invasieve exotische soorten konden indelen in een lijststelsel op basis van hun milieu-impact (grote impact: zwarte lijst of lijst A, matige impact: grijze lijst of lijst B) en hun mate van verspreiding in België. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd deze zwarte lijst opgenomen als bijlage IV in de Ordonnantie betreffende het Natuurbehoud van 1 maart 2012. In het kader van de fyto-sanitaire controle werden er op initiatief van België risicoanalyses van invasieve schadelijke soorten (PRA) uitgevoerd (*Ambrosia artemisiifolia*, *Fallopia japonica* and *Impatiens glandulifera*). Momenteel wordt er een methode ontwikkeld voor de risicoanalyse in verband met exotische ongewervelden die worden ingezet in de biologische bestrijding (project MACROREG 2009-2012).

De monitoring van de invasieve exotische soorten wordt in aanmerking genomen in de biodiversiteitsstudies die worden verricht door de Regio's (ook in de Noordzee) in het kader van de implementatie van de Europese Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water en de Kaderrichtlijn Mariene strategie (MSFD). De Europese verordening 708/2007/EG biedt een kader dat het gebruik van exotische soorten in de aquacultuur regelt, maar de controlemiddelen moeten nog worden ingevoerd. In

¹³ European Commission Biodiversity Knowledge Base: Country Profile -Belgium (2010)

http://biodiversity.europa.eu/countries_and_networks/belgium/bap

¹⁴ Zie website van het forum over invasieve exotische soorten: <http://ias.biodiversity.be>

Vlaanderen worden de exotische plantensoorten opgevolgd, net als de vissen in het kader van de opvolging en inventarisatie van de zoetwatervissen. Daarnaast wordt de professionele tuinbouwsector aangespoord om een vrijwillige gedragscode na te leven in verband met invasieve sierplanten, die met name wordt aangemoedigd in het kader van het Belgische LIFE+ project 'InvHorti' ('AlterIAS¹⁵'), dat van start ging op 1 januari 2010 en eind 2013 afloopt. Een tweede, beknoptere gedragscode richt zich tot de tuinliefhebbers. Verschillende onderzoeksprogramma's omvatten een monitoringgedeelte, met name voor parkieten, genaturaliseerde watervogels, zoogdieren en planten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie rapport van België op de Conventie van Bern 2011 voor meer informatie).

Overexploitatie

In België slaat overexploitatie voornamelijk op de visserij in de Noordzee.

Het Belgische Operationele Programma 'Europees Visserijfonds' voor de periode 2007-2013 wil de ontwikkeling van een duurzame visserij bevorderen, die economisch leefbaar is, concurrerend en afgestemd op de marktmechanismen. Hiervoor wordt aangestuurd op een herstructurering van de vloot, alsook duurzame methodes, diversifiëring van de activiteiten en innovatie. Via dit programma wordt bijna 52 miljoen euro (voor de helft afkomstig van de EU)¹⁶ besteed aan de invoering van milieu bevorderende maatregelen: verminderen van de overcapaciteit, verzekeren van de duurzaamheid van de visvoorraden, invoeren van habitat- en soortvriendelijke vismethoden (met name die het aantal bijvangsten verminderen) en invoeren van aquacultuurtechnieken die gunstig zijn voor het milieu. Momenteel wordt dit Fonds herbekeken voor de periode 2014-2020 om visserij, aquacultuur en maritieme ontwikkeling te integreren en een betere integratie van het EU-milieubeleid te garanderen (zie Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij).

We merken eveneens druk van recreatieve activiteiten op de groene ruimten, vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Een analyse van het gebruik van de natuurlijke rijkdommen op het niveau van de gewesten heeft plaatsgevonden in de Staat van het Waalse milieu¹⁷ en in de scenariostudie van het natuurrapport van het Vlaams Gewest in 2009¹⁸.

Klimaatveranderingen

Sommige effecten van de klimaatveranderingen op de biodiversiteit zijn reeds zichtbaar (met name op de geografische verspreiding van land- en zeesoorten, de plantenfenologie en het gedrag van organismen zoals trekvogels en insecten). De klimaatveranderingen versterken ook het effect van andere bezwarende factoren die op de biodiversiteit wegen, zoals de versnippering en biologische invasies. Bovendien zullen deze veranderingen wellicht alleen maar toenemen vanwege de verwachte temperatuurstijging.

De beoordeling van de kwetsbaarheid, van de gevolgen van de klimaatveranderingen en de aanpassingsmaatregelen (ook voor de biodiversiteit) gebeurt met name in de context van de rapportering van België aan de Conventie van de Verenigde Naties over de Klimaatveranderingen¹⁹. De opvolging van de effecten van de klimaatveranderingen op de soorten vindt plaats in het kader van de publicatie van biodiversiteitsatlassen (bv. vogels, insecten). Ook de Belgische bossen worden van nabij gevolgd. Verschillende studies werden toegespitst op het Brussels gedeelte van het Zoniënwoud²⁰. We mogen aannemen dat de studie en de controle van de gevaren van de klimaatveranderingen voor de biodiversiteit toereikend is.

¹⁵ AlterIAS, Alternatieven voor invasieve planten, zie de website: www.alterias.be

¹⁶ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/720&type=HTML>

¹⁷ <http://etat.environnement.wallonie.be/index.php?page=le-rapport-analytique-2006-2007>

¹⁸ http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BEL_NARA_NARA2009download

¹⁹ Vijfde Nationale Mededeling van België aan het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering

http://www.climat.be/IMG/pdf/NC5_NL_LR.pdf

²⁰ IBGE-BIM, 2009. *Etude de l'adéquation des essences aux stations forestières de la forêt de Soignes (zone bruxelloise) dans le contexte du changement climatique. Rapport final de l'étude, réalisée par Gembloux agrobiotech, et ULG à la demande de l'IBGE-BIM. 372 pp, 3 annexes.*

IBGE-BIM, 2011. *Suivi de l'état sanitaire en forêt de Soignes bruxelloise. Rapport final de l'étude, réalisée par UCL à la demande de l'IBGE-BIM. 82 pp, 1 annexe.*

De follow-up van de emissies van broeikasgassen gebeurt via de nationale inventarissen die elk jaar naar het secretariaat van de Klimaatconventie worden gestuurd. Het emissiegedeelte dat verband houdt met de sector van het landgebruik, de verandering in landgebruik en de bosbouw (LULUCF in het Engels, voor *land-use, land-use change and forestry*) is bijzonder relevant voor de biodiversiteit. Ook het gedeelte met betrekking tot de landbouw is interessant (emissies door het vee, de landbouwgronden en het mestbeheer).

Genetisch gewijzigde organismen

De eventuele milieu- en gezondheidsrisico's van GGO's voor zowel experimentele als commerciële gewassen worden voor elk ingediend GGO-dossier, geval per geval en volgens de geldende wetgeving beoordeeld door de Adviesraad voor bioveiligheid. Hiaten, onduidelijkheden en onzekerheden in de risicobeoordelingsdossiers die door de kennisgevers worden ingediend, zijn soms verantwoordelijk voor het gebrek aan eensgezindheid in de adviezen van de Adviesraad voor bioveiligheid. Bovendien is het moeilijk om in België voldoende beschikbare experts te vinden die zonder belangenconflicten kunnen meewerken in deze Adviesraad.

Er wordt op gewezen dat tot op heden de 'genetische besmetting' van andere soorten of variëteiten door GGO's op zich niet als een gevaar wordt beschouwd als het betreffende GGO niet als een specifieke risicobron voor het milieu is beoordeeld. Er werd een systematische onderzoeksmethode naar de kruisingsmogelijkheden van genetisch gewijzigde gewassen met de inheemse flora in België uitgewerkt; er werd een studie verricht om de bestaande gezondheids- en milieucontrole-netwerken op te sporen die nuttig zouden kunnen zijn voor de algemene controle van de GGO's. Eén studie stelde een analysemethode voor met betrekking tot de sociaaleconomische gevolgen van GGO's over hun productie- en gebruiksketen.

België neemt sinds kort deel aan de debatten die op Europees en internationaal niveau worden gevoerd over passende methodes om eventueel rekening te houden met de complexe sociaaleconomische gevolgen van GGO's in de goedkeuringsprocessen of het risicobeheer. Het in aanmerking nemen van deze gevolgen zou kunnen bijdragen tot een evenwicht tussen de sociaaleconomische en milieugebonden risico's en voordelen in de beslissingen inzake de goedkeuring.

Biobrandstoffen

Het effect van de ontwikkeling van gewassen voor biobrandstoffen in België werd onderzocht. In 2009²¹ werd een studie verricht over de productie in België op basis van een model dat zich toespitste op de veldvogels. Een andere studie onderzocht de import in België en de resultaten hiervan werden eind 2010 voorgesteld. Beide studies willen de milieueffecten van de agrobrandstoffen van de 1e en 2e generatie op de biodiversiteit becijferen, alsook de risico's van nitraatuitloging, de vervuiling door pesticiden, de energiebalans van de gewassen en de uitstoot van broeikasgassen.

- 😊 De follow-up van de vernietiging en versnippering van de habitats is goed.
- 😊 De voornaamste vervuilingbronnen worden goed gecontroleerd en hun omvang neemt geleidelijk af.
- 😐 De controle op de invasieve exotische soorten is geïntegreerd in de regionale overzichten met betrekking tot de biodiversiteit; ze is ook goed onderzocht, behalve voor de ongewervelden (muggen, Aziatische horzels enz.).
- 😊 Het Belgische Operationele Programma 'Europees Visserijfonds' voor de periode 2007-2013 wil de ontwikkeling van een duurzame visserij bevorderen.
- 😐 De studie en de controle van de gevaren van de klimaatveranderingen voor de biodiversiteit is toereikend.
- 😐 Een passende algemene post-marketing controle van de GGO's zou een aanpassing vergen van de bestaande milieucontrole-netwerken.

²¹ <http://www.health.fgov.be/internet2Prd/groups/public/@public/@mixednews/documents/ie2divers/17464549.pdf>

 Een aantal mogelijke effecten van GGO's op de biodiversiteit zouden nog beter moeten worden bestudeerd.

NBB Doelstelling 3. De biodiversiteit in België in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen

Habitats

België telt talloze zeldzame habitats en soorten die deel uitmaken van het Europees biologisch erfgoed. Deze diversiteit wordt gedeeltelijk verklaard door zijn geografische ligging in twee biogeografische gebieden (het Atlantische gebied en het continentale gebied), door de vroegere landbouw- en veeteeltactiviteiten en het feit dat het binnen de invloedssfeer ligt van de Noordpoolgebieden in het noorden en de mediterrane gebieden in het zuiden.

De staat van instandhouding van de natuurlijke habitats en de soorten van communautair belang in elk Gewest en in de Noordzee, werd onderzocht in het rapport van de Habitatrichtlijn voor de periode 2001-2006 aan de hand van de voornaamste Europese biodiversiteitsindicatoren (gedetailleerde gegevens verzameld in 2008²²). Het hoofddoel van de Habitatrichtlijn is een zeker aantal soorten of habitattypes die als zeldzaam of in gevaar worden beschouwd en waarvoor Europa een belangrijke rol zou moeten spelen voor hun bescherming, in een gunstige staat van instandhouding te houden of te herstellen. De beoordeling van de staat van instandhouding is gebaseerd op vier door Europa vastgestelde criteria: (i) range, (ii) verspreiding, (iii) grootte van de populaties of structuur/kwaliteit van de habitat, (iv) zijn vooruitzichten voor de toekomst.

In de Gewesten zijn de landhabitats over het algemeen in een slechte staat van instandhouding. De algemene resultaten laten zien dat 79 % van de habitats in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, 13 % in een ontoereikende staat en slechts 6 % in een gunstige toestand. Voor 2 % van de beschouwde habitattypes ontbreken de gegevens.

Open en vochtige gebieden zijn het kwetsbaarst en worden beschermd (17 % van de venen verkeert in een gunstige staat van instandhouding). Alle heide- en weidegebieden bevinden zich in een slechte staat van instandhouding. Slechts 10 % van de bossen verkeert in een gunstige staat van instandhouding. Sinds ruim een eeuw neemt de bosoppervlakte in België langzaam toe. Momenteel bedekken bossen iets meer dan 20 % van het grondgebied. Niettemin zien we op sommige plaatsen een overexploitatie van de bossen. Indien ze verstandig worden gebruikt, kunnen de biologische rijkdommen van het bos kostbare economische, sociale en culturele voordelen opleveren (hout, vezels, voedingsproducten, bescherming tegen fijnstof en andere luchtverontreiniging, natuurobservatie, groenrecreatie). Nauwkeurigere gegevens zijn beschikbaar voor elk gewest.

Op federaal niveau zijn vijf beschermde zeegebieden aangeduid die worden beheerd (3 Speciale beschermingszones (Vogelrichtlijn), een Speciale zone voor natuurbehoud (Habitatrichtlijn) en een natuurreserveaat²³, goed voor ca. 12 % van het Belgisch grondgebied in de Noordzee. In 2011 werd een bijkomende oppervlakte van ca. 1000 km² voorgesteld aan de Europese Commissie en goedgekeurd als 'Gebied van Communautair belang', waardoor de oppervlakte van het Natura 2000-netwerk in de Noordzee is toegenomen tot meer dan een derde.

Over het algemeen zijn de grens- en gewestoverschrijdende beschermingsmaatregelen coherent. In totaal bevindt momenteel bijna 14,6 % van het Belgisch grondgebied zich onder het beschermingsstatuut

²² <http://cdr.eionet.europa.eu/be/eu/art17/envrf6cg>

²³ Koninklijk besluit van 14/10/2005

van Natura 2000. In 2010 beschikt slechts 3,5 % van het aantal gebieden reeds over een aangepast beheerplan en de meeste zijn in ontwikkeling.

	Grondgebied (ha)	N2K-oppervlakte (ha)	% van het grondgebied	
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	16 200	2 321	14,3 %	12,8 % van het landoppervlak
Vlaams Gewest	1 352 200	166 187	12,3 %	
Waals Gewest	1 684 400	220 945	13,1 %	
Noordzee	345 384	123 809	35,8 %	
Totaal	3 381 984	504 146	15,1 %	

Het Europees streefdoel was dat dat er tegen 2010 voor elk Natura 2000 gebied een aangepast beheerplan zou bestaan. België heeft dit streefdoel dus niet gehaald.

In situ bewaring

De intensieve opvolging van de soorten en de vergelijking met de vroegere collecties en de recentere waarnemingsgegevens laten zien dat de meeste soorten achteruitgaan of zelfs al verdwenen zijn op het grondgebied. Een ruwe schatting is dat per hoofdgroep van organismen zo'n 20 % tot 70 % van de soorten bedreigd zijn, afhankelijk van de groep waarover het gaat en de regio van het land (4th NR to the CBD). De toestand van de soortenpopulaties die onder de Europese Habitatrichtlijn vallen, wordt in het kader van de rapportering van Artikel 17 om de vijf jaar beoordeeld.

Er zijn reeds actieplannen voor de *in situ* bescherming van de soorten ontwikkeld die worden toegepast op het grondgebied van de Gewesten, andere zijn in voorbereiding. Een aantal van deze plannen zijn zelfs het resultaat van lokale initiatieven.

Nieuwe landbouwmilieumaatregelen hebben tot doel bepaalde bedreigde veerassen te beschermen. De rijkdom aan vogels in landbouwgebieden blijft dalen. België leverde een bijdrage aan het eerste rapport over de staat van de zoögenetische rijkdommen in de wereld (FAO, 2008) alsook aan het tweede rapport over de staat van de plantgenetische rijkdommen voor voeding en landbouw in de wereld (FAO, 2010). België valoriseert zijn knowhow inzake *ex situ* en *in situ* bescherming dankzij een permanente Belgische werkgroep die in 2011 werd opgericht.

Sinds de goedkeuring van de Wereldstrategie voor de instandhouding van planten (GSPC), werd er op nationaal niveau geen enkele specifieke beschermingsstrategie ontwikkeld. Niettemin worden er in België verschillende beschermingsprogramma's voor planten uitgevoerd. Deze worden samengevat in het 4e nationale rapport aan het VBD en in zijn bijlage over de GSPC. België is met name een voorloper inzake de bescherming van appel- en perenvariëteiten, waarvan levende collecties worden onderhouden. De collectie levende planten in de Nationale plantentuin telt bijna 18.000 plantensoorten. Er wordt gebruikgemaakt van zaadbanken, zaadtuinen om de genetische diversiteit op peil te houden.

Ex situ bewaring

Verschiedende Belgische programma's houden zich bezig met *ex situ* bewaring van soorten. De dierentuinen (Antwerpen, Planckendael, Pairi Daiza) werken mee aan projecten voor de instandhouding en/of herintroductie van soorten. De inventaris van schapen-, runder- en varkensrassen die momenteel wordt aangelegd, zal het mogelijk maken een verzameling genetische stalen op te slaan in cryobanken. De Belgische Gecoördineerde verzamelingen van micro-organismen (BCCM) bieden een collectie van duizenden soorten (schimmels, gisten, bacteriën, diatomeeën, mycobacteriën, polaire cyanobacteriën, alsook plasmiden en DNA) die kunnen worden geraadpleegd.

Arboretums, botanische tuinen en boomzaadbanken maken het mogelijk de diversiteit aan levende soorten of in de vorm van zaadbanken in stand te houden. De Nationale plantentuin bezit een van de tien grootste botanische *ex situ* collecties ter wereld en onderscheidt zich met name door zijn collecties van Afrikaanse planten.

Het Bioversity's International Transit Centre ²⁴ van de KUL biedt de grootste in vitro collectie van bakbananen. Opleidingsprogramma's bieden onderzoekers van het Noorden en het Zuiden toegang tot de in België onderhouden collecties; door de digitalisering gaat het allemaal nog gemakkelijker. Wat de andere nationale collecties van *ex situ* plantgenetische rijkdommen betreft, met planten die geteeld worden voor de landbouw, werd een eerste inventaris aangelegd en vastgesteld dat hier niet minder dan 9207 accessies werden bewaard. De tuinbouwsoorten nemen de eerste plaats in met meer dan 80 % van het totaal en meer bepaald de fruitsoorten van onze streken zijn er bijzonder goed vertegenwoordigd.

Beheer / herstel

Voor elk van de beschermde gebieden moeten er passende beheermaatregelen worden ingevoerd. Helaas zien we dat slechts een gering percentage (3,5 %) van de als Natura 2000 aangeduide gebieden over een aangepast beheerplan beschikken (BAP report 2010). Bovendien wordt er niet overal een gedifferentieerd beheer van de gebieden toegepast (op privé-, gemeentelijke en provinciale terreinen). Groeninfrastructuren kunnen worden bevorderd om ook tegemoet te komen aan de noden van andere openbare beleidsdomeinen, zoals het beheer van de overstromingsrisico's (cf. beheerplan Water in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Er moet tevens rekening worden gehouden met het effect van de beheermethode van de landbouw- en bosgebieden op de landschappen. Op Europees niveau worden er methodes en indicatoren ontwikkeld om de landschappen te beschrijven, zodat de impact kan worden beoordeeld van de beleidslijnen inzake het ruimtelijk en milieubeheer.

Globaal genomen zien we een gebrek aan biodiversiteitbevorderend beheer in alle natuurlijke gebieden die niet beschermd zijn en niet op het grondgebied van de gewesten gelegen zijn (wegbermen, industriezones, spoorbermen). Verschillende lokale initiatieven en stimulerende maatregelen willen het natuurbehoud in deze gebieden verbeteren. Landbouwmilieumaatregelen voorzien stimulansen voor het behoud van elementen van het ecologisch netwerk en landschappen. Over heel het land zien we tal van interessante initiatieven: gemeentelijke plannen voor natuurontwikkeling, riviercontract, laat maaien van wegbermen en spoorwegbermen, operatie zolders en klokkentorens, bevordering van ecologisch bouwen, stimuleren van natuurlijk beheer van privétuinen, beheerovereenkomsten op militaire domeinen, ecologisch beheer in parken, ontwikkeling van geïntegreerde beheerplannen.

In 2009 werden beleidsplannen die de aangewezen acties definiëren voor het beheer van de beschermde zeegebieden in het Belgische deel van de Noordzee, onderworpen aan een openbare raadpleging en goedgekeurd. De meeste acties werden al uitgevoerd of zullen tegen eind 2012 worden uitgevoerd. Het netwerk van beschermde gebieden bestond in 2009 uit een speciale zone voor natuurbehoud van ongeveer 180 km² en drie speciale beschermingszones van in totaal ongeveer 300 km², allemaal in de kustzone gelegen. De oppervlakte van het Natura 2000-netwerk in de Noordzee is sindsdien flink toegenomen en bestrijkt momenteel ongeveer 36 % van het Belgische deel van de Noordzee.

Over het algemeen hebben de gewesten inspanningen geleverd om een beleid te ontwikkelen om de beschermde zones te integreren in het ruimer landschappen op het land en op zee. Wat Europa en het VBD betreft, wordt de klemtoon gelegd op het belang van het herstel als garantie van de duurzaamheid van de ecosysteemdiensten en van het aanleggen van groeninfrastructuren.

Vermindering van de bedreigingen

De NBB voorziet maatregelen om de impact te verminderen van de processen die een bedreiging vormen voor de biodiversiteit. Over het algemeen zijn milieu-effectrapportering (MER) verplicht voor alle activiteiten die verstoringen kunnen veroorzaken en worden strategische milieueffectbeoordelingen (SMEB's) procedures toegepast op de plannen en programma's. Er werd een leidraad milieuaansprakelijkheid opgesteld ten behoeve van de beheerders van de plannen en programma's en/of de verantwoordelijken voor de milieubeoordelingen. Deze leidraad vermeldt de criteria in verband met de biodiversiteit en is gebaseerd op de richtlijnen van het VBD.

Artikel 6.3-4 van de Habitatrichtlijn voorziet een passende beoordeling van de effecten van de uitgevoerde projecten op de Natura 2000-gebieden. Indien om dwingende redenen van groot openbaar

²⁴ http://www.biw.kuleuven.be/DTP/TRO/_data/overseascollaboration.htm

belang een project met negatieve effecten toch moet worden uitgevoerd, moet men compenserende maatregelen treffen om de continuïteit van het netwerk te verzekeren.

Verontreiniging

In België zijn er talloze programma's opgezet om de milieuverontreiniging te verminderen, hetzij door toepassing van Europese richtlijnen, hetzij op vrijwillige basis. Onder meer de toepassing van de Europese Kaderrichtlijn Water is een cruciaal instrument om de verontreiniging te verminderen (nitraten uit de landbouw, afvalwater). Opvang en behandeling van afvalwater wordt steeds algemener (zowel door middel van collectieve als autonome waterzuiveringsinstallaties). De Europese richtlijn inzake het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen reglementeert de voorwaarden en procedures voor de goedkeuring van de gewasbeschermingsmiddelen om de volksgezondheid en het milieu te beschermen. Sinds 2005 zijn er ook grote inspanningen geleverd om de afhankelijkheid van pesticiden en kiemdodende middelen en de bijbehorende milieurisico's te verminderen, met als doel hun gebruik in de landbouw tegen 2010 met 25 % te verminderen en in andere sectoren met 50 %. De Gewesten van hun kant verbieden het gebruik van pesticiden en kiemdodende middelen in openbare domeinen en parken.

Wat het mariene ecosysteem betreft, is meer dan 80 % van de vervuiling van het land afkomstig. De impact van het land op de zee is dus zeer groot. Drie instrumenten moeten deze vervuiling beperken: de Kaderrichtlijn Water, de Kaderrichtlijn Mariene strategie en het OSPAR-verdrag. België kon in 2010 het kustgedeelte van de bekkenbeheerplannen in toepassing van de Kaderrichtlijn Water afronden. Dit plan omvat alle federale maatregelen met het ook op de preventie van de vervuiling van het Noordzeewater. België doet ook mee met het 'Fish for Litter'²⁵ project, dat vissers aanmoedigt de rommel die ze in hun netten binnenhalen op te slaan en mee aan land te brengen zodat het afval correct kan worden verwerkt. We zien eveneens dat de lozing van koolwaterstoffen door schepen over een periode van 10 jaar met de helft gedaald is.

Overexploitatie

Momenteel legt overexploitatie geen grote druk op de ecosystemen op het land (inclusief de binnenwateren). Toch moet er aandacht worden besteed aan de toenemende plukpraktijken (paddenstoelen, wilde bloemen), met name in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit is specifiek gereguleerd in de nieuwe Natuurordonnantie, maar controle en toezicht blijft moeilijk.

De Kaderrichtlijn Mariene strategie (2008/56/EG) is van toepassing op alle mariene wateren in België en geldt voor alle menselijke activiteiten, inclusief de visserij. In 2012 is voorzien dat de begintoestand van de mariene wateren wordt beoordeeld en de gunstige staat van het milieu wordt gedefinieerd die tegen 2020 moet worden bereikt. Om dit doel te bereiken, zal in 2014 een nationale Belgische strategie worden ingevoerd die zal worden gecoördineerd voor de hele Noord-Oost-Atlantische zone / uitgebreide Noordzeezone.

Klimaatveranderingen

Het landbouw- en bosbouwbeleid richt zich met name op een vermindering van de emissie van broeikasgassen maar met behoud van een duurzame landbouw- en bosbouwcultuur. De maatregelen in verband met het klimaatbeleid die worden toegepast op de landbouwsector, kaderen grotendeels in het gemeenschappelijke landbouwbeleid. Zo vormen de gewestelijke plattelandsontwikkelingsprogramma's het beleidskader voor het nemen van milieumaatregelen in de landbouwsector. In de context van de federale aankoop van emissiekredieten worden duurzaamheidscriteria gehanteerd om de impact van projecten van Joint Implementation en Clean Development Mechanism op de duurzame ontwikkeling te beoordelen, met inbegrip van milieuaspecten zoals biodiversiteit.

Het Nationaal klimaatplan 2009-2012²⁶ bevat drie belangrijke doelstellingen: (i) formalisering van de grote prioritaire strategische krachtlijnen van België, (ii) invoering van een gecoördineerd controlesysteem om de opvolging, beoordeling en aanpassing van de beleidslijnen en maatregelen te verzekeren, (iii) opstellen van een Nationale strategie voor aanpassing aan de klimaatverandering, (iv) voorbereiding van een langetermijnstrategie voor de strijd tegen de klimaatverandering.

²⁵ <http://www.kimointernational.org/>

²⁶ Nationaal klimaatplan 2009-2012 (goedgekeurd op 3 april 2009) http://www.climat.be/IMG/pdf/PNC_2009-2012-2.pdf

Eind 2010 keurde de nationale klimaatcommissie een Strategie²⁷ goed voor de aanpassing aan de klimaatveranderingen in België, waarin een hoofdstuk gewijd is aan Biodiversiteit. Eind 2012 - begin 2013 zal er een Nationaal aanpassingsplan worden goedgekeurd voor de komende jaren.

Momenteel worden gewestelijke strategieën voor aanpassing aan de klimaatveranderingen opgesteld. Die van het Waals Gewest zal een gedeelte bevatten over de aanpassing van de biodiversiteit aan de klimaatveranderingen. In werkelijkheid is de invloed van de klimaatveranderingen reeds in aanmerking genomen in het beheer van de gewestelijke natuurlijke gebieden.

Invasieve exotische soorten

De problematiek van de invasieve uitheemse soorten vereist een geïntegreerde aanpak op Belgisch niveau om de coherentie te verzekeren tussen de beleidsvoering op federaal en gewestniveau. Het is namelijk essentieel dat de verschillende maatregelen die worden genomen op federaal en gewestniveau, elkaar versterken en ondersteunen. Dit veronderstelt onder andere een discussieplatform, informatie-uitwisseling en eventueel coördinatie. Sinds 2007 zijn er in verschillende domeinen projecten opgestart tussen de federale en regionale spelers: communicatie, uitwerking van een zwarte en grijze lijst en een gedragscode, standaardprotocol voor effectenstudie, samenwerking met de tuinbouwsector, onderzoeksprojecten, Life+ communicatieproject 'InvHorti' (tegenwoordig 'AlterIAS') voor de professionele tuinbouwsector dat in 2010 werd opgezet op landelijke schaal²⁸. Ook de regionale wetgeving werd aangepast om (primaire en secundaire) introducties en handel te voorkomen. Het federale normkader wordt momenteel herzien om te kunnen ingrijpen op de invoer, uitvoer en doorvoer van een twintigtal exotische dier- en plantensoorten die nog niet of weinig aanwezig zijn in België. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorziet de nieuwe Ordonnantie Natuur de mogelijkheid om actieplannen te maken en concrete maatregelen te treffen tegen invasieve exotische soorten. Tevens worden er in de gewesten verschillende lokale acties ondernomen om de invasieve exotische soorten die er aanwezig zijn onder controle te houden. Daarnaast werden ook enkele uitroeiplannen opgestart. In de bebossingsprojecten worden inheemse soorten bevoordeeld. Het gebruik van invasieve soorten (type A0 tot A3) is eveneens gereguleerd in het kader van overheidsopdrachten (rondzendbrief in Wallonië).

Op Europees niveau wordt voor het tweede semester van 2012 een voorstel verwacht voor een juridisch instrument met betrekking tot invasieve exoten. Dit voorstel zou moeten zorgen voor een minimale harmonisatie tussen de lidstaten, maar met behoud van de mogelijkheid van een gedifferentieerde aanpak naargelang de nationale omstandigheden. België heeft via zijn experts deelgenomen aan de verschillende voorbereidende vergaderingen die door de Commissie werden georganiseerd. Op Belgisch niveau wordt momenteel een strategie uitgewerkt die niet alleen de toekomstige besprekingen op Europees niveau zal verrijken, maar ook voorstellen zal opleveren voor een betere uitvoering van het federale en gewestelijke beleid inzake de strijd tegen invasieve uitheemse soorten. Deze strategie biedt dus een kader opdat de door de gefederaliseerde en federale entiteiten genomen initiatieven beter op elkaar aansluiten.

Genetisch gewijzigde organismen

De Belgische wetgeving inzake GGO's voert in essentie de Europese wetgeving ter zake uit of past deze toe: regulering van de vrijwillige verspreiding in het milieu, verhandeling, producten die GGO's bevatten, toelating van GGO's in menselijke voeding of veevoer, etikettering en traceerbaarheid van GGO's. Er zijn sancties vastgesteld in geval van overtreding van deze wetgevingen. Er zijn ook regels inzake de milieuaansprakelijkheid van toepassing, maar hiervoor zijn nog geen strafbepalingen voorzien. België werkt ook mee aan de herziening van de begeleiding die door het Europees agentschap voor de voedselveiligheid wordt gegeven om de milieurisico's van GGO's te beoordelen.

²⁷ Belgian National Climate Change Adaptation Strategy (December 2010)
<http://www.klimaat.be/IMG/pdf/NASpublicatiedruk.pdf>

²⁸ AlterIAS project aiming at increasing awareness on the risks posed by invasive plants to curb horticultural introductions of invasive plants in Belgium (2010-2013) (Life+ Project Information and Communication in Belgium at national level)

De belangrijkste juridische basis voor de reglementering van de GGO's in België is het samenwerkingsakkoord tussen de Federale staat en de Gewesten met betrekking tot de administratieve en wetenschappelijke aspecten van biodiversiteit (1997). Dit akkoord vormt een gemeenschappelijk wetenschappelijk evaluatiesysteem voor de Federale staat en de Gewesten, dat bestaat uit een Adviesraad voor bioveiligheid, met als secretariaat de afdeling Bioveiligheid en biotechnologie van het Wetenschappelijk instituut volksgezondheid.

Het geïsoleerde gebruik van GGO's valt onder de bevoegdheid van de Gewesten. Het federale niveau is bevoegd voor de vergunningen en veldproeven (wettelijke basis is het Koninklijk Besluit van 24/02/2005). Er is een controle en inspectie van eventuele proeven in open lucht of van de verkoop voorzien. Na de proefperiode moeten de hiervoor gebruikte GGO's worden vernietigd en wordt er in principe, geval per geval, een follow-up/controle uitgevoerd op het proefterrein.

Momenteel worden er geen GGO's (vissen, planten) voor commerciële doeleinden gekweekt/geteeld in België. Na een periode zonder veldproeven volgden er in 2009 opnieuw proeven met transgene planten, met genetisch gewijzigde populieren in het Vlaams Gewest. Begin 2011 werd een vergunning verleend voor proeven met transgene aardappelen, eveneens in het Vlaams Gewest. In december 2011 werd in Vlaanderen een aanvraag ingediend voor een maïssoort.

Biobrandstoffen

De ontwikkeling van de productieketen voor biobrandstof is aan voorwaarden gebonden door de toepassing van een systeem van duurzaamheidscriteria (Europese richtlijn 2009/28/EG). Deze criteria vormen de belangrijkste maatregelen om een verstandig gebruik van biobrandstoffen te garanderen, met zo weinig mogelijk negatieve effecten op de biodiversiteit. Volgens de wet van 10 juni 2006, die biobrandstoffen in België bevordert, is de vergunning voor een productie-eenheid voor biobrandstof gebonden aan bepaalde criteria zoals: (1) een korte afstand tussen de plaats waar de biomassa wordt geteeld en de productie-eenheid voor biobrandstof; (2) het gunstigste CO₂-evenwicht; (3) energie-efficiëntie van de productie-eenheid en (4) beperkt gebruik van meststoffen en/of pesticiden. De goedkeuring van productie-eenheden is eveneens gebonden aan een forse vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.

Niettemin houden de huidige vergunningscriteria (vastgelegd tot 2013), met uitzondering van het criterium betreffende de beperking van meststoffen en pesticiden, geen rekening met specifieke criteria in verband met de biodiversiteit. Om gevolg te geven aan de resultaten van twee studies over de impact van biobrandstoffen op de biodiversiteit, uitgevoerd in 2009 en 2010, zal België pleiten voor het integreren van de nieuwe milieu-criteria in het kader van de herziening van Richtlijn 2009/28/EG.

☹ In de Gewesten zijn er actieplannen voor *in situ* instandhouding van de soorten ontwikkeld en uitgevoerd of in voorbereiding. Naargelang de groep is echter 20 % tot 70 % van de soorten bedreigd.

😊 Er werd een nationale werkgroep opgericht voor de coördinatie van de vele *ex situ* beschermingsprojecten die op landelijke schaal werden opgezet.

☹ Nagenoeg 14,8 % van het Belgisch grondgebied is aangeduid als Natura 2000-zone (dit netwerk omvat zowel zee- als landgebieden). Toch heeft België niet het Europese streefdoel van 18 % in 2010 gehaald.

☹ Slechts een gering percentage van de Natura 2000-gebieden (3,5 %) beschikt over een aangepast beheerplan. Bovendien is het jammer dat het gedifferentieerde beheer van de andere natuurgebieden niet overal wordt toegepast en dat de meeste soorten en habitattypes nog in een ongunstige staat van instandhouding verkeren.

☹ Overexploitatie legt geen grote druk op de ecosystemen op het land en op zee. Niettemin zal er tegen 2014 een strategie voor het mariene milieu worden goedgekeurd, die zich ook zou moeten buigen over de instandhouding van de visvoorraden.

☹ Momenteel worden regionale strategieën en het Nationaal plan voor aanpassing aan de klimaatveranderingen uitgewerkt; het komt erop aan ervoor te zorgen dat de maatregelen voor aanpassing aan de klimaatveranderingen (en in de mate van het mogelijke zouden deze maatregelen

gebruik moeten maken van de biodiversiteit en de ecosysteemdiensten) de biodiversiteit niet aantasten en dat er rekening wordt gehouden met de aanpassing van de biodiversiteit aan deze veranderingen.

☹️ Hoewel er sinds 2007 al positieve gemeenschappelijke acties werden ontwikkeld om de gevaren van invasieve exotische soorten beter onder controle te houden, moet er op Belgisch niveau nog een coherente nationale strategie worden uitgewerkt en ingevoerd.

☺️ De controle van de veldproeven met GGO-gewassen is wettelijk voorzien. Er is hiervoor een federale dienst aangesteld.

NBB Doelstelling 4. Duurzaam gebruik van de biodiversiteit en duurzame productiemethoden

Duurzame productie- en consumptiemethoden

De Stuurgroep 'Duurzame productie- en consumptiemethoden' van het CCIM is de plek bij uitstek voor nauw overleg tussen het federale niveau (bevoegdheid: erop toezien dat de op de markt gebrachte producten steeds milieuvriendelijker en beter zijn voor de volksgezondheid) en de Gewesten (bevoegdheid: het gebruik van deze producten zodra ze op de markt zijn, behalve inzake consumentenbescherming en handelspraktijken). De milieu-impact wordt hier in aanmerking genomen in alle levensfasen van het product: van ontwerp en productie tot distributie, gebruik, hergebruik en afvalverwerking. Het betreft hier dus een proces op lange termijn. Het 'Productenplan 2009/2013: naar een geïntegreerd productenbeleid' werd goedgekeurd in 2009²⁹.

In België zijn openbare (tip : beter “publieke”) aankopen goed voor meer dan 10 % van het Bruto Binnenlands Product. Om groene aankopen te stimuleren bij de openbare besturen, hebben de federale³⁰ en regionale overheden sinds 2005 beleidsmaatregelen ingevoerd om ervoor te zorgen dat overheidsopdrachten duurzaam zijn. De voorschriften hebben betrekking op aankopen van hout, papierbenodigdheden, schoonmaakproducten, verven, lakken, voertuigen, exotische soorten, traiteurdiensten bij evenementen). Om de 'overheidsaankopers' te adviseren, werden er methodologische richtsnoeren³¹ online geplaatst. Het concept 'groene overheidsopdrachten' wint almaar meer aan populariteit en er worden steeds meer biodiversiteitscriteria gehanteerd. Toch maken ecologische aankopen nog altijd maar een klein deel uit van de aankopen van de overheidsdiensten. Talloze overheden geven echter het goede voorbeeld en hebben al het EMAS³² -label of in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het Ecodynamisch Label behaald. Met een aantal sectoren (hout, steengroeven, stroomdistributie) zijn er ook sectorakkoorden onderhandeld. Via een beleid van 'groene aankopen' en sectorakkoorden ondersteunen de overheden privéondernemingen die kiezen voor eco-innovatie en ecologische producten op de markt brengen.

De goede praktijken in België in verband met duurzame productie- en consumptiemethoden zijn samengebracht in het vierde nationale rapport van het Verdrag inzake Biodiversiteit (2009) en het Europees rapport 'Biodiversity Knowledge Base - Country profile Belgium (2010)'.

Hoewel het niet is opgenomen als strategische of operationele doelstelling, stond het vraagstuk van de Natuurlijke rijkdommen (input) en de Ecosysteemgoederen en -diensten (output) onvermijdelijk op de agenda voor de uitvoering van de NBB, met name ten gevolge van het TEEB³³-rapport en de activiteiten van het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Eind 2001 zette het federale niveau

²⁹ <http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/Products/productplan/index.htm?fodnlang=nl>

³⁰ Federaal actieplan duurzame overheidsopdrachten 2009-2011

http://www.guidedesachatsdurables.be/sites/default/files/file/20090307_Plan_D_Overheidsopdrachten_FINAL_NL.pdf

³¹ <http://www.gidsvoorduurzameaankopen.be/>

³² EMAS: Eco-Management and Audit Scheme, of milieubeheer- en -auditsysteem

³³ <http://www.teebweb.org>

een studie op onder de naam 'Economische transitie van de consumptie- en productiemethoden: de belangrijkste spelers van de markt aansporen tot integratie van biodiversiteit'. Het einddoel van deze studie is een toolbox aan te reiken en concrete acties voor te stellen aan de 2 of 3 sectoren (en eventuele subsectoren) die als prioritair worden beschouwd in het kader van de verdere uitvoering van het federale plan 2009-2013 voor de integratie van de biodiversiteit in het gedeelte 'economie' (zie ook Doelstelling 5). Deze acties hebben betrekking op de federale bevoegdheden en worden uitgevoerd op korte, middellange en lange termijn. Het betreft met name maar niet uitsluitend 'win-winacties' om het verlies van biodiversiteit te verminderen en de biodiversiteit te bevorderen, vooral op basis van duurzaam gebruik van goederen en producten. In 2012 zal een studie worden opgezet die meer op de vraag gericht is en een aanvulling vormt op deze eerste studie, zodat coherent op het aanbod en de vraag kan worden gewerkt. De marktspelers die door deze 2 studies beoogd worden, zijn met name de ondernemingsverbanden, de ondernemingen zelf, groene ngo's, vakbonden, consumentenverenigingen, de consumenten zelf ...

Landbouw

Landbouw blijft het belangrijkste bodemgebruik in België (34 % landbouw, 16 % weide- en graslanden, 23 % bossen; bron StatBel 2009). In 2008 werd België door het Europees milieuoagentschap geklasseerd als het land met de armste landbouwgronden van Europa vanuit natuurlijk oogpunt. In totaal maken de landbouwzones met een hoge natuurlijke waarde 19,5 % van de totale landbouwzones uit (0,35 miljoen ha³⁴). Het Programma ter vermindering van pesticiden en kiemdodende middelen 2005-2010³⁵ is van toepassing in de landbouw en ook voor het beheer van privégebieden. In de volgende studies zouden hiervan positieve effecten op het milieu moeten worden waargenomen. Op landbouwbedrijven wordt het duurzaam gebruik van biodiversiteit aangemoedigd door middel van rechtstreekse betalingen uit hoofde van de eerste pijler van het Gemeenschappelijke landbouwbeleid, die gebonden zijn aan de naleving van verschillende milieunormen, alsook door middel van de vrijwillige Landbouwmilieumaatregelen³⁶ (LMM) die in de tweede pijler van het GLB geïntegreerd zijn door middel van de Programma's voor plattelandontwikkeling (PDPO) en waarvoor er contracten worden afgesloten met de landbouwers in België. De algemene maatregelen zijn rechtstreeks beschikbaar terwijl andere, gerichtere maatregelen pas beschikbaar zijn voor de landbouwers na het technisch advies van een adviseur.

België is ook een leverancier van genetische rijkdommen, en binnen de recent opgerichte nationale commissies voor fyto-genetische en zoögenetische rijkdommen zullen nationale strategieën voor dier- en plantgenetische rijkdommen worden voorbereid.

Genetisch gewijzigde organismen en productie van biobrandstoffen

De maatregelen in verband met het voorkomen van de risico's voor de biodiversiteit die GGO's en de productie van biobrandstoffen kunnen veroorzaken, zijn gedetailleerd beschreven in Doelstelling 3 - Verminderen van de gevaren die op de biodiversiteit wegen. De onderzoeksactiviteiten die de aanbevolen maatregelen moeten begeleiden, komen aan bod in Doelstelling 7. Daarnaast is België betrokken in het Europese en internationale debat over de mogelijkheid om tijdens de goedkeuringsprocedures of het risicobeheer sociaaleconomische overwegingen te laten meespelen die verband houden met de impact van GGO's (met name overeenkomstig Artikel 26.1 van het Protocol van Carthage en artikelen en inleidingsbepalingen van de Europese wetgeving ter zake). Dit debat, dat voortvloeit uit de Conclusies van de Milieuraad van de EU van december 2008, zou met name het belang van GGO's in het kader van een duurzame landbouw moeten beoordelen. Merk ook op dat twee gewesten in België (niet zo eenvoudig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) zich 'vrij van GGO's' hebben verklaard.

Visserij en ontginning in de Noordzee

Er zijn maatregelen in voege om de recreatieve warrelnetvisserij op zee te reguleren te bescherming van de zeezoogdieren. Er zijn geen maatregelen mbt de effecten van professionele visserij op beschermde soorten en habitats. De ontginning van zand en grind, het baggeren en het storten van afval zijn

³⁴ [Source: EEA/JRC High nature value farmland, Biodiversity Indicators 2008 \(p.29\) ; http://agrienv.jrc.ec.europa.eu/publications/pdfs/HNV_Final_Report.pdf](http://agrienv.jrc.ec.europa.eu/publications/pdfs/HNV_Final_Report.pdf)

³⁵ <http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/Chemicalsubstances/PRPB/index.htm>

³⁶ LMM-lijst in het Waals Gewest http://rwdf.cra.wallonie.be/download/PrA_sentation_synth_MAE_2007.pdf

onderworpen aan een vergunning. De maatregelen voor de beheersing en vermindering van de vervuiling staan beschreven in doelstelling 3. België hanteert met name een nultolerantiebeleid inzake de lozing van koolwaterstoffen in de Noordzee.

Binnenwateren en visserij

Het duurzame gebruik van de binnenwateren vloeit voornamelijk voort uit de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water, het Natura 2000-netwerk en de Beheerplannen die hieruit voortvloeien. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt momenteel een waterbeheerplan voltooid. Wat de visserij betreft, gebeurt de kweek en het uitzetten van pootvis met lokale soorten (verschillende vissoorten komen in aanmerking, zoals forel, vlagzalm).

België heeft een inventaris opgemaakt van de hindernissen voor de vismigratie en in de bekkenbeheerplannen zijn maatregelen opgenomen om de migratiedoorgangen te herstellen. De verbinding tussen de waterstelsels is duidelijk aan het verbeteren, evenals de kwaliteit van de oppervlaktewateren.

Bossen

Op gewestelijk, en federaal niveau is er sinds 2006 inzake overheidsopdrachten een duurzaam beleid ingevoerd voor het gebruik van hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen³⁷. Dit omvat sinds 2005 een rondzendbrief die gebaseerd is op een aantal duurzaamheidscriteria voor de certificatiesystemen. Momenteel wordt dit beleid herzien omdat het onder de vorige regering van lopende zaken niet voltooid werd. Sinds 2006 bestaat er een methodologische gids voor de ontwikkeling van overheidsopdrachten voor duurzaam hout, en in 2010 werden er opleidingen georganiseerd om de federale overheden te ondersteunen bij hun aankopen. Het federale niveau stimuleert en volgt de debatten over de boscertificaten.

Sinds 2006 neemt België deel aan het Europese debat over groene overheidsopdrachten, in verband met de aspecten die betrekking hebben op hout en producten op basis van hout.

Ook de Belgische bevolking is gesensibiliseerd voor duurzaam bosbeheer en certificatie, door middel van informatiecampagnes in 2006 en 2007. In 2010-2011 werd er met de houtsector in België een sectorakkoord gesloten in uitvoering van de wet op de productnormen, om het aanbod aan hout en producten op basis van hout afkomstig van duurzaam beheerde bossen te vergroten. Dit akkoord wordt uitgevoerd volgens een baseline, kwantitatieve streefdoelen en doelstellingen die zijn overeengekomen tussen de sector en de overheid.

Gewestbossen en andere openbare bossen en een toenemend aantal privébossen hebben momenteel een certificatielabel van duurzaam beheer (FSC of PEFC, twee internationaal erkende certificatieprogramma's). Er zijn maatregelen getroffen om het certificeren van bossen verder te bevorderen, aangezien 56 % van de Belgische bossen in privéhanden zijn.

De genetische diversiteit van de bossen wordt in stand gehouden door selectieve kap, uitdunning voor natuurlijke regeneratie, bescherming van bijzondere bomen, bescherming van bijzondere bosbestanden op stam om de zaden te oogsten, bescherming van autochtone bomen en struiken, enz. Door middel van zaadtuinen voor bomen kan de genetische diversiteit van de levende soorten in stand worden gehouden.

In het Waals Gewest zijn de grofwildpopulaties te snel gegroeid zodat de regeneratie van het bos in gevaar komt. Tot 20 % van de aanplantingen van jonge sparren is beschadigd. De snelle toename van grof wild heeft deels te maken met het feit dat de belangen van de jagers voorrang krijgen op het streven naar duurzaam bosbeheer.

Jacht

De jacht is volledig verboden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Belgische deel van de Noordzee. In het zuiden van het land veroorzaakt de toename van de hoefdierpopulaties (herten, reeën en everzwijnen) heel wat schade, die door bosbeheerders, landbouwers, particulieren en wetenschappers als een probleem wordt gezien. Jagers, verzamelaars van geweien en wandelaars lijken

³⁷ <http://www.guidedesachatsdurables.be>

echter eerder tevreden met deze situatie, hoewel de standpunten verschillen naargelang de plaatselijke omstandigheden. Ondanks het toenemend aantal afgeschoten dieren, slaagt de jacht, die momenteel de belangrijkste regulerende factor is voor de herten- en everzwijnpopulaties, er niet in de stijgende tendens om te buigen (TBEW 2010). Dit ondanks de getroffen maatregelen, zoals het afschotplan voor het hert (sinds 1989), verlenging van de jachtperiode voor reeën en everzwijnen (sinds 2004), voerverbod in de nieuwe jachtpachten van de staatsbossen (sinds 2006). Het is echter moeilijk de effecten hiervan te onderscheiden van die van de andere factoren die de dynamiek van de populaties beïnvloeden (bijvoorbeeld een zachte winter). De jagers zijn bovendien belangrijke partners voor het beheer en de telling van het kleinwild.

Toerisme

Natuurparken zijn plattelandzones met een hoge biologische, landschappelijke en geografische waarde. Er wordt in het bijzonder op gelet dat de toeristische en recreatieve activiteiten op een duurzame wijze plaatsvinden. In de gewestelijke ontwikkelingsplannen wordt rekening gehouden met een harmonieus evenwicht tussen toeristische activiteiten en biodiversiteit.

😊 Groene overheidsopdrachten winnen aan populariteit. Deze zijn niet alleen gunstig voor het milieu maar hebben ook een hefboomeffect op de economie. Toch maken ecologische aankopen nog altijd maar een klein deel uit van de aankopen van de overheidsdiensten.

😞 In de drie gewesten van het land zijn er beleidsmaatregelen van kracht om biodiversiteitsbevorderende landbouwpraktijken verplicht te stellen of aan te moedigen. Er is ook controle op. Niettemin blijven de landbouw en visserij grote druk uitoefenen op de biodiversiteit. In België moeten de eerste beschermingsstrategieën voor genetische rijkdommen nog worden ingevoerd.

😊 Bij het omzetten van de richtlijn inzake de productie van biobrandstof heeft België enkel rekening gehouden met de aanbevolen minimale milieucriteria. Dit moet in de komende jaren worden herbekeken.

😊 België neemt deel aan het Europese en internationale debat over de sociaaleconomische overwegingen en de compatibiliteit met duurzame landbouw in verband met de impact van GGO's.

😞 De criteria die worden gehanteerd voor de productie van biobrandstoffen houden geen rekening met specifieke biodiversiteitscriteria omdat deze laatste nog niet zijn opgesteld door de Europese Commissie.

😊 De sportvisserij op de binnenwateren is omkaderd in overeenstemming met de ecologische beheerdoelstellingen.

😞 De commerciële en sportvisserij op zee zijn niet omkaderd in overeenstemming met de ecologische beheerdoelstellingen.

😊 Toename bij gewestbossen, andere openbare bossen en talloze privébossen van een certificaat of label van duurzaam beheer (FSC of PEFC).

😊 Ondanks het toenemend aantal afgeschoten dieren, slaagt de jacht, die momenteel de belangrijkste regulerende factor is voor de herten- en everzwijnpopulaties, er niet in de stijgende tendens om te buigen. Deze populaties oefenen in België druk uit op de biosystemen.

😊 In de gewestelijke ontwikkelingsplannen wordt rekening gehouden met een harmonieus evenwicht tussen toeristische activiteiten en biodiversiteit.

NBB Doelstelling 5. Verbeteren van de integratie van de biodiversiteit in alle sectorale sociale en economische beleidslijnen

De instandhouding en het duurzame gebruik van de biodiversiteit is een essentiële voorwaarde voor duurzame ontwikkeling. Dit mag niet beperkt blijven tot het opstellen van beleidsmaatregelen op

milieuvlak, temeer omdat er een belangrijke oorzaak van de verarming van de biodiversiteit in de uitvoering van een aantal sectorale beleidslijnen schuilt.

Via de milieueffectbeoordelingen van de projecten (MEB-projecten) en strategische milieubeoordelingen van de plannen en programma's (SMB-PP) of de milieuaansprakelijkheid (zie Doelstelling 9), wordt tegenwoordig in toenemende mate rekening gehouden met de impact van sectorale activiteiten op de biodiversiteit. Er werd een leidraad milieuaansprakelijkheid opgesteld ten behoeve van de beheerders van de plannen en programma's en/of de verantwoordelijken voor de milieubeoordelingen. Deze leidraad vermeldt de criteria in verband met de biodiversiteit en is gebaseerd op de richtlijnen van het VBD. Elk gezagsniveau probeert de biodiversiteit transversaal te integreren in zijn beleidslijnen en raadpleegt hierbij de belangrijkste spelers.

Eind 2009 werd een federaal plan 2009-2013 goedgekeurd voor de integratie van de biodiversiteit in vier federale sleutelsectoren. Dit omvat meer dan 70 concrete acties om de biologische diversiteit te integreren in de sectoren economie, ontwikkelingssamenwerking, wetenschapsbeleid en transport. Dit plan wordt momenteel aan een evaluatie onderworpen. Verschillende acties hebben betrekking op de reglementering inzake invasieve uitheemse soorten. Een van de ambities van het plan bestaat erin de ontwikkeling van economische, fiscale en financiële instrumenten voor de biodiversiteit (ook voor de privésector) te bevorderen.

Dit plan werd eind 2011 tussentijds geëvalueerd en zal begin 2012 ter informatie worden overgemaakt aan het Parlement, de Ministerraad en de ICL.

België is overigens zeer actief in de internationale onderhandelingen voor het vinden van innoverende financiële middelen voor de biodiversiteit.

België heeft de voorbije jaren de CITES (conventie over de internationale handel in met uitsterving bedreigde dier- en plantensoorten) op zijn grondgebied versterkt. In 2007 werd een 'Toezichtgroep CITES' opgericht, bestaande uit afgevaardigden van verschillende overheden die belast zijn met de CITES-controles op federaal en gewestniveau. Deze groep werkt onder bescherming van de Dienst CITES, de federale administratieve eenheid van de FOD Volksgezondheid die verantwoordelijk is voor de toepassing van de CITES. Sinds zijn oprichting heeft deze groep ingestaan voor de organisatie van gezamenlijke acties in verband met CITES, zoals doelgerichte controles bij kwekers van roofvogels of bedrijven die kaviaar verkopen. Momenteel werkt ze op Belgisch niveau aan de uitvoering van een communautair CITES actieplan dat de toepassing van de conventie in het land efficiënter wil maken. Bij de overheden die belast zijn met de controles, heeft de Dienst CITES sinds 2006 overigens tal van opleidingen verzorgd: zowel algemene als specifieke opleidingen voor een welbepaalde handel zoals de handel in hout of kaviaar. Daarnaast heeft deze dienst op grote schaal een informatiebrochure verspreid die toeristen informeert over de gevaren van souvenirs afkomstig van delen en producten van beschermde dieren en planten voor het natuurbehoud.

Er werden ook gezamenlijke maatregelen doorgevoerd door de spelers die betrokken zijn bij de sectorale integratie van biodiversiteit, vaak ten behoeve van de sensibilisering maar ook om gezamenlijke acties te definiëren. In de gewesten zien we acties zoals de riviercontracten, GNOP's, de operatie 'zolders en klokkentorens' en 'laat maaien' van de weg- en spoorwegbermen. Soms worden er initiatieven uitgewerkt (Practische handleiding ecoconstructie met fiches over biodiversiteit) en akkoorden gesloten om de privésector erbij te betrekken (bv. vademecum van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over het label Ecodynamische Onderneming). De 'stakeholderdialog' tussen de overheid en de voornaamste betrokken partijen (ngo's, vakbonden, consumentenverenigingen, bedrijven, bonden, onderzoekers en de verschillende sectoren die een impact hebben op de biodiversiteit) wekt nog maar beperkte belangstelling voor de biodiversiteit.

De sociale functie van de biodiversiteit en de ecosysteemdiensten wordt toegelicht in talloze recente internationale rapporten. Binnen de in België ondernomen acties noemen we onder meer het werk van het platform Zoniënwoud, de afsluitende conferentie van het internationale jaar van de biodiversiteit onder de titel 'Betere kennis en communicatie over de sociaaleconomische waarde van biodiversiteit - Toekomst en ecologische voordelen voor iedereen - Biodiversiteit en maatschappelijke

verantwoordelijkheid' waarbij de standpunten van enerzijds de internationale spelers (OESO, UNESCO, EU) en anderzijds de Belgische spelers (ngo's, Business and Society, bedrijven, vakbonden, consumentenorganisaties) tegenover elkaar werden geplaatst, of de door het platform Biodiversiteit georganiseerde conferentie 'Natuurlijk verband tussen biodiversiteit en volksgezondheid' (30 november 2011). Deze laatste erkent met name het belang van de biodiversiteit voor het indijken van bepaalde besmettelijke ziekten, natuurrampen, invasieve exotische soorten, voor de kwaliteit van voedsel, water en lucht, voor de vooruitgang van de geneeskunde en biotechnologieën, en voor de sociale, culturele of spirituele relaties met de natuur, algemene levenskwaliteit. Deze 1e Belgische conferentie over dit thema had tot doel een netwerk tot stand te brengen van Belgische wetenschappelijke, bestuurlijke en politieke spelers die zich bezighouden met dit thema, een kruispunt van verschillende wetenschappelijke en politieke vakgebieden.

In juni 2011 onderstreepte de Raad van de EU het belang van het vaststellen van 'groene infrastructuur' om de zorg voor biodiversiteit ook in de andere beleidsdomeinen te integreren.

Hoewel er dus reeds een aantal acties ondernomen zijn, gebeurt dit echter niet systematisch en zouden er richtlijnen moeten worden opgesteld. Een aantal belangrijke spelers - vooral privéspelers - voelen zich nog niet aangesproken door biodiversiteit.

Het Groenboek voor de hervorming van het gemeenschappelijke visserijbeleid wijst op de gebrekkige integratie van het milieubeleid in het visserijbeleid. Het voorstel van de Commissie vormt een positieve trendbreuk.

- 😊 Beleidslijnen voor milieueffectbeoordelingen van de projecten (MEB-projecten), strategische milieubeoordelingen van de plannen en programma's (SMB-PP) en milieuaansprakelijkheid zijn in voege.
- 😊 Er zijn samenwerkingen opgezet met de betrokken partijen op verschillende beslissingsniveaus en voor de uitvoering op het terrein, maar de interesse van de privésector voor het biodiversiteitsbeleid moet nog worden gewekt.
- 😊 De toepassing van de CITES is de voorbije jaren versterkt.
- 😞 De sociaaleconomische waarde van biodiversiteit raakt stilaan erkend. Wanneer er maatregelen worden getroffen, gebeurt dit echter niet altijd consequent en daarom dienen er richtlijnen te worden ontwikkeld. Een aantal sleutelactoren, waaronder de private, voelen zich nog altijd niet betrokken bij de biodiversiteit.
- 😞 Er werden acties ondernomen om de biodiversiteit te integreren in het sectorale sociale en economische beleid. Dit gebeurt echter nog niet systematisch, met weinig resultaten op het terrein (zie aantal soorten en habitattypes nog in het 'rood' = ongunstig), en er zouden richtlijnen moeten worden opgesteld.

NBB Doelstelling 6. Bevorderen van en bijdragen tot de toegang tot genetische rijkdommen en een rechtvaardige verdeling van de voordelen die voortvloeien uit hun gebruik

Vandaag bestaat er geen twijfel meer over dat de genetische (plantaardige, dierlijke, microbiologische) rijkdommen die voortkomen uit de biodiversiteit een grote waarde hebben. Ze liggen aan de basis van de ontwikkeling van producten en diensten in talloze domeinen, zoals de landbouw en de voedingsindustrie, de biotechnologie, de farmaceutische sector en de drogisterij, de tuinbouw of de cosmetische industrie. Gebruikers (onderzoekers, bedrijven, etc.) over de hele wereld maken gebruik van de genetische rijkdommen en de traditionele kennis van autochtone en lokale gemeenschappen voor onderzoek, om nieuwe producten te ontwikkelen, enz.

In België geldt de wet van 28 april 2005³⁸ betreffende de octrooieerbaarheid van biotechnologische uitvindingen, tot wijziging van de wet van 28 maart 1984 op de uitvindingsoctrooien. In het kader van de bepalingen inzake de Toegang tot de genetische rijkdommen en de Verdeling van de Voordelen die voortvloeien uit hun gebruik (ABS voor 'Access and Benefit Sharing' in het Engels), werd in 2006 een onderzoek verricht naar de kennisgraad van de Belgische gebruikers van biologische rijkdommen³⁹. Dit onderzoek wilde eveneens nagaan in welke mate de ABS-bepalingen in artikel 15 van het VBD en de richtlijnen van Bonn werden toegepast.

België kan voornamelijk als gebruiker worden beschouwd maar is ook een leverancier van genetische rijkdommen. In 1997 hebben de Belgische gecoördineerde verzamelingen van micro-organismen⁴⁰ (BCCM, *Belgian Coordinated Collections of Micro-organisms*), met steun van de Europese Commissie, een vrijwillige gedragscode opgesteld onder de naam MOSAICC, die de internationale toegangsvoorwaarden tot de microbiële genetische rijkdommen bevat, inclusief de formulering van een akkoord over het delen van de voordelen, de toegang tot de technologieën, de technologieoverdracht alsook de wetenschappelijke en technische samenwerking.

De uitvoering van doelstelling 6 van de NBB op Belgisch niveau tijdens de periode die voorafging aan de goedkeuring van het Protocol van Nagoya eind 2010, spitste zich vooral toe op de voltooiing van de onderhandelingen op internationaal niveau om tot een goedkeuring te komen van het protocol van Nagoya (zie hieronder). Met het oog op een concrete toepassing van de bestaande ABS verplichtingen onder het VBD, werd de vrijwillige gedragscode MOSAICC (*Micro-Organisms Sustainable use and Access regulation International Code of Conduct*) ontwikkeld om het duurzaam gebruik van micro-organismen te garanderen en een geïntegreerd systeem voor de overdracht van de microbiële genetische rijkdommen in de collecties in te voeren. Dit door België geleide en door het zesde kaderprogramma van de Europese Commissie gefinancierde project wil een akkoord voor materiaaloverdracht (MTA, Material Transfer Agreement) uitwerken en doen naleven. Het projectconsortium groepeerde partners van de landen uit het Noorden en het Zuiden, met cultuurcollecties van micro-organismen, internationale organisaties, federaties en gespecialiseerde onderzoeksinstituten. Ook het pilootproject StrainInfo werd ontwikkeld⁴¹. Er werd een bio-informatica-instrument Global Unique Identifiers (GUID's) ontwikkeld dat toegang geeft tot de gegevens en informatie over de microbiële rijkdommen en deze toegankelijk maakt op het internet.

België is op het Europese en internationale toneel zeer actief geweest in alle onderhandelingen met het oog op de voltooiing en goedkeuring vóór eind 2010 van een internationaal regime inzake de toegang tot de genetische rijkdommen en het delen van de voordelen, met als doel de Artikelen 15 (Toegang tot genetische rijkdommen) en 8(j) (Traditionele kennis) van het Verdrag inzake Biodiversiteit en zijn drie doelstellingen⁴² efficiënt uit te voeren. De coördinatie van de door België verdedigde politieke standpunten en de coördinatie van de uitvoering van het protocol in België vindt plaats binnen de ABS-contactgroep die optreedt onder de stuurgroep Conventie biodiversiteit.

Na bijna tien jaar onderhandelen werd het Protocol van Nagoya over de toegang tot de genetische rijkdommen en de eerlijke en rechtvaardige verdeling van de voordelen die voortvloeien uit hun gebruik, onder Belgisch voorzitterschap van de EU op 30 oktober 2010 goedgekeurd in Nagoya, Japan. 90 dagen na de neerlegging van de vijftigste akte van bekrachtiging zal het in werking treden. Ook na de goedkeuring van het Protocol blijft België actief deelnemen aan de lopende Europese en internationale besprekingen,

³⁸ http://www.health.fgov.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg5/documents/ie2law/14916532_fr.pdf

³⁹ [BELGISCH FEDERAAL ONDERZOEK - Openbare infrastructuur en regelingen voor de Toegang tot de genetische rijkdommen en de Verdeling van de Voordelen die voortvloeien uit hun gebruik voor innovatie in het onderzoek van de levenswetenschappen \(Christine Frison, Tom Dedeurwaerdere\) https://liris.kuleuven.be/handle/123456789/250063](http://www.belgium.be/nl/onderzoek/onderzoek%20openbare%20infrastructuur%20en%20regelingen%20voor%20de%20toegang%20tot%20de%20genetische%20rijkdommen%20en%20de%20verdeling%20van%20de%20voordelen%20die%20voortvloeien%20uit%20hun%20gebruik%20voor%20innovatie%20in%20het%20onderzoek%20van%20de%20levenswetenschappen)

⁴⁰ <http://bccm.belspo.be/>

⁴¹ <http://www.straininfo.net>

⁴² De drie doelstellingen van de Conventie voor biologische diversiteit (CBD) zijn: i) het behoud van de biodiversiteit; (ii) het duurzaam gebruik van de componenten van biodiversiteit, en (iii) de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van de genetische rijkdommen. Het VBD is in werking getreden op 29 december 1993.

met name via zijn actieve deelname aan het intergouvernementele comité voor het Protocol van Nagoya (ICPN)⁴³, als lid van het ICPN-bureau dat de EU vertegenwoordigt.

Het Protocol van Nagoya is een aanvulling op het Verdrag inzake Biodiversiteit die een transparant juridisch kader wenst te bieden voor de efficiënte uitvoering van de derde doelstelling van het VBD, en op die manier bijdraagt aan de instandhouding van de biologische diversiteit en aan een duurzaam gebruik van zijn componenten. België heeft het Protocol ondertekend op 20 september 2011. Op 27 oktober 2011 heeft de ICL bevestigd dat een “tijdige ratificatie van het ABS Protocol een hoge prioriteit vormt voor België”.

Sinds de goedkeuring van het Protocol van Nagoya tijdens de COP-10, werden de eerste acties ondernomen om de uitvoering van het Protocol in België voor te bereiden. Er werd een nieuwe oproep gelanceerd naar alle betrokken federale en gewestelijke overheidsdiensten (milieu, volksgezondheid, buitenlandse zaken via ontwikkelingssamenwerking, wetenschap en onderwijs, landbouw, economie, justitie enz.) om actief deel te nemen aan de contactgroep ABS. De contactgroep staat in voor de opvolging van de bekrachtiging en de uitvoering van het Protocol van Nagoya, met inbegrip van de opvolging van de uitvoering van een effectenstudie die eind 2011 zal starten. In de loop van deze effectenstudie zullen tijdens het eerste semester van 2012 ten minste twee vergaderingen worden gehouden voor alle betrokken partijen. De voornaamste doelstellingen van deze aanpak bestaan erin een brede groep van partijen samen te brengen die betrokken worden bij de uitvoering van het protocol van Nagoya in België, hen te sensibiliseren voor de inhoud en de verplichtingen van het Protocol en hen de kans te geven vanaf het begin inspraak te hebben in het verloop van de effectenstudie.

Zoals het Protocol benadrukt, vormt de traditionele kennis van de autochtone en lokale gemeenschappen over de mogelijke toepassingen van de hen omringende biodiversiteit, een essentiële basis voor de instandhouding en het duurzame gebruik van de biodiversiteit. Zo wordt het in stand houden en delen van de traditionele kennis geïntegreerd in de Belgische ontwikkelingssamenwerkingsprojecten in de partnerlanden en in de wetenschappelijke samenwerkingsprojecten, die de autochtone en lokale gemeenschappen als essentiële betrokken partijen beschouwen. Het Vlaams fonds voor tropische bossen⁴⁴ legt in het bijzonder de klemtoon op het aspect traditionele kennis. Ook 'het federaal plan voor de integratie van de biodiversiteit in 4 federale sleutelsectoren' voorziet bijvoorbeeld in zijn gedeelte 'ontwikkelingssamenwerking' het verzamelen van etno-botanische gegevens van het centrum van de Democratische Republiek Congo (DRC), het kweken van planten met een zeker potentieel in de botanische tuin van Kisantu, of het gebruikmaken van de 'Prelude' gegevensbank van geneeskrachtige planten, die informatie bevat over het gebruik van planten in verschillende traditionele geneesmiddelen voor dieren en mensen in Afrika⁴⁵. Meer algemeen voorziet dit actieplan de opleiding van doelgroepen uit de 4 federale sleutelsectoren (economie, transport, wetenschapsbeleid en ontwikkelingssamenwerking) over het ABS-concept en over de implicaties van het Protocol van Nagoya in de Belgische context.

Bovendien stimuleert België de rechtvaardige verdeling van de voordelen die voortvloeien uit interessante eigenschappen van transgenen afkomstig van levende organismen die traditioneel bekend staan om hun interessante eigenschappen.

Tot slot heeft België de voorbije jaren een aanzienlijke inspanning geleverd inzake de sensibilisering over het belang van de autochtone genetische rijkdommen van bomen en struiken. Zo heeft het Vlaams agentschap voor Natuur en Bos conferenties en workshops georganiseerd en didactisch materiaal ontwikkeld voor verschillende overheidsinstanties, lokale besturen en eigenaars van bossen, over het belang van het autochtone genetisch materiaal van bossen en struiken en over de mogelijke maatregelen om deze te beschermen.

😊 Eind 2010 werd een internationale regeling goedgekeurd voor de toegang tot de genetische rijkdommen en de rechtvaardige verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik ervan.

⁴³ <http://www.cbd.int/abs/icnp/>

⁴⁴ Flemish Fund for Tropical Forests, <http://www.groenhart.be/en/vftb.html>

⁴⁵ Databank Prelude, http://www.metafro.be/prelude/plant_collection

😊 De noodzakelijke maatregelen voor de bekrachtiging van het Protocol van Nagoya en zijn uitvoering in België worden gecoördineerd in de Contactgroep ABS. Eind 2011 zal er een effectenstudie in verband met de uitvoering worden gestart.

😞 Zoals is gebleken uit een eerste informatievergadering voor de Belgische belanghebbende partijen in 2011, zijn deze nog te weinig geïnformeerd over de implicaties van het Protocol van Nagoya. Er moeten sensibiliseringscampagnes en competentiebevorderende activiteiten worden opgezet ten behoeve van de belanghebbende partijen en sectoren die te maken krijgen met het Protocol van Nagoya.

😊 België werkt mee aan de vorming van operationele mechanismen om de kennis, de innovaties en de praktijken van de autochtone en lokale gemeenschappen te beschermen, die gestalte geven aan traditionele levensstijlen die van belang zijn voor het behoud en het duurzaam gebruik van de biodiversiteit.

NBB Doelstelling 7. De wetenschappelijke kennis over de biodiversiteit verbeteren en communiceren

Er werden op verschillende terreinen inspanningen geleverd om deze doelstelling van de NBB te halen, namelijk:

- (i) een betere planning van het onderzoek en de uitvoering ervan
- (ii) het ontwikkelen van nieuwe expertise om aan de uitdagingen tegemoet te komen
- (iii) betere communicatie tussen wetenschappers en beleidsvormers alsook met de belanghebbenden
- (iv) de ontwikkeling van instrumenten om de toegang tot de wetenschappelijke gegevens te verbeteren

(i) Het in stand houden en het duurzaam gebruik van de biodiversiteit is niet mogelijk zonder een stevige wetenschappelijke basis die steunt op onderzoek van velerlei aard: van zuiver fundamenteel tot zeer specifiek toegepast onderzoek. Er is meer doorgedreven kennis nodig over de basisbegrippen met betrekking tot de beoordeling van de waarde van de biodiversiteit, haar werking, haar toestand en haar evolutie en de gevolgen van haar achteruitgang. Maar evengoed is het noodzakelijk de ontwikkeling, de uitvoering, de opvolging en de beoordeling van de sectorale en intersectorale beleidsvoeringen te ondersteunen.

Met het oog op de efficiëntie moet het onderzoek in al zijn vormen, op alle niveaus, worden gecoördineerd. Het is dus van belang dat dit onderzoek wordt gepland om de inspanningen van alle gezagsniveaus beter op elkaar te laten aansluiten en te integreren. Het overleg en de samenwerking tussen instanties van de Gewesten, Gemeenschappen en Federale departementen die het onderzoek financieren, alsook met die van de Europese buurlanden, werden uitgebreid en droegen bij tot een betere coherentie van het biodiversiteitsonderzoek.

In 2009 werden in het kader van het Plan voor de integratie van biodiversiteit in 4 federale sectoren, een tiental maatregelen voorgesteld die de biodiversiteit integreren in de Wetenschappelijke sector. Deze maatregelen, die vandaag gedeeltelijk worden uitgevoerd, hebben betrekking op alle federale spelers die zich bezighouden met wetenschap op zich en die de wetenschappelijke gegevens en informatie gebruiken.

De uitvoering van het onderzoek vereist een gunstige en aangepaste omgeving. Overeenkomstig de aanbevelingen van de EPBRS-strategie⁴⁶ (*European Platform for Biodiversity research strategy*), draagt België bij aan de totstandbrenging van deze omgeving. Het ondersteunt onderzoek dat de sociale en economische dimensies integreert (SSD-programma⁴⁷), dat om nauwere samenwerking met de beleidsvormers en de belanghebbenden vraagt, om een betere communicatie van de resultaten, en toepassing hiervan op elk niveau.

⁴⁶ http://www.epbrs.org/PDF/EPBRS_StrategyBDRResearch_May2010.pdf

⁴⁷ http://www.belspo.be/belspo/ssd/index_nl.stm

België helpt mee alle onderdelen van het onderzoek te verbeteren: Belgische expertise die wordt ingezet om de internationale wetenschappelijke netwerken te versterken (FP7-projecten⁴⁸), voor het uitbouwen van controle- en evaluatie-infrastructuren met betrekking tot de biodiversiteit (EBONE⁴⁹), voor de ontwikkeling van vrij toegankelijke databanken (GBIF⁵⁰, OBIS⁵¹), van virtuele instituten voor gegevensuitwisseling en analyse (LifeWatch⁵²).

(ii) Sinds 2006, werkelijk een scharnierpunt met de publicatie van het MEA-rapport *Millennium Ecosystem Assessment*⁵³, is het onderzoek geëvolueerd naar een sterkere verbondenheid tussen biodiversiteitsconcepten en ecosysteemdiensten. We zien een vermenigvuldiging van het aantal studies op dit terrein, waaraan België een steeds grotere bijdrage levert, zowel op gewestelijk⁵⁴, nationaal⁵⁵, Europees⁵⁶ als internationaal niveau. De Belgische expertise brengt veelzijdige wetenschappelijke teams op de been (met economen, juristen, geografen, sociologen, biologen, ecologen ...) die nauw samenwerken met de beleidsvormers om een evaluatiekader tot stand te brengen voor de diensten die worden geleverd door de ecosystemen in België⁵⁷.

Het in het kader van het VN-Klimaatverdrag UNFCCC ontwikkelde REDD+ mechanisme⁵⁸ roept eveneens op tot mobilisatie van een geïntegreerde expertise: voor de boekhouding van de voorraden en koolstofstromen, de analyse van de duurzaamheidsaspecten van het mechanisme, ook wat de instandhouding van de biodiversiteit betreft, alsook voor de kostenaspecten. Bovendien is hier momenteel een Belgische interdisciplinaire expertise in ontwikkeling⁵⁹.

Een derde voorbeeld van een aanpak voor een nieuwe problematiek die verschillende bedrijfssectoren treft, is het tot stand brengen van een wetenschappelijk referentiekader voor de preventie, vroegtijdige opsporing en bestrijding van invasieve exotische soorten. Dit kader werd ontwikkeld door een wetenschappelijk forum onder leiding van het Belgisch biodiversiteitsplatform⁶⁰ en wordt momenteel op Europees en internationaal niveau gebruikt en uitgebreid zodat ook rekening kan worden gehouden met de risico's van invasieve exotische soorten voor de gezondheid van dieren, planten en mensen.

(iii) Op internationaal niveau werkt België actief mee aan de oprichting van IPBES - '*intergovernmental science policy platform on biodiversity and ecosystem services*'⁶¹. In het kader van het Europees project KNEU⁶² werkt ons land eveneens mee aan onderzoek naar methoden om de kennisstromen inzake biodiversiteit te verbeteren om beleidsvormers en belangrijke spelers in de samenleving optimaal te informeren. In 2010, tijdens het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie, organiseerde het Belgisch biodiversiteitsplatform als lid van het EPBRS een participatieve conferentie onder de titel '*positive vision for biodiversity*'⁶³. Tijdens deze conferentie werden afgevaardigden van de burgermaatschappij gevraagd naar hun betrachtingen voor de natuur van morgen. Deze conferentie wees op de dringende noodzaak van een transdisciplinaire benadering van het onderzoek om de biodiversiteitsaspecten aan te pakken die gevolgen hebben voor de samenleving. Vandaag worden er op nationaal niveau maatregelen verkend om deze aanbevelingen in praktijk te brengen (bv. forum biodiversiteit-gezondheid⁶⁴).

(iv) België is een actief lid van het GBIF-netwerk⁶⁵ (*Global Biodiversity Information facility*). Deze infrastructuur heeft tot doel de wetenschappelijke gegevens die door wetenschappers worden

⁴⁸ http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

⁴⁹ <http://www.ebone.wur.nl/UK/>

⁵⁰ <http://www.gbif.org/>

⁵¹ <http://www.iobis.org/home>

⁵² <http://www.lifewatch.eu/>

⁵³ <http://www.maweb.org/en/index.aspx>

⁵⁴ bv. http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/climate_change/belgium_en.pdf

⁵⁵ http://www.belspo.be/belspo/ssd/science/pr_terrestrial_nl.stm

⁵⁶ bv. <http://www.biodiversa.org/>

⁵⁷ <http://www.biodiversity.be/bees>

⁵⁸ <http://www.un-redd.com/AboutREDD/tabid/582/Default.html>

⁵⁹ <https://sites.vito.be/sites/be-REDDi/Pages/home.aspx>

⁶⁰ <http://ias.biodiversity.be/>

⁶¹ <http://ipbes.net/>

⁶² http://www.biodiversityknowledge.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=9&Itemid=119

⁶³ <http://www.positivevisionsforbiodiversity.org/>

⁶⁴ <http://www.biodiversity.be/1152>

⁶⁵ <http://www.biodiversity.be/468>

geproduceerd, zo breed mogelijk ter beschikking te stellen. Tot op heden zijn er ruim 4 miljoen soortmeldingen uit Belgische collecties toegankelijk via GBIF. Er werden verschillende thematische gegevensportalen ontwikkeld voor het verzamelen, koppelen en integreren van gegevens. De gegevens worden beschikbaar gesteld via GBIF, voornamelijk voor onderzoeksdoeleinden of om de beleidsvorming te ondersteunen. Het Belgisch biodiversiteitsplatform speelt de rol van facilitator bij de digitalisering en publicatie van gegevens en bij de organisatie van de bijdrage van Belgische vorsers aan de *Catalogue of Life*⁶⁶, een initiatief dat tot doel heeft een wetenschappelijk ondersteunde catalogus van alle levende soorten op aarde tot stand te brengen. Deze bijdrage gebeurt via projecten zoals de *Freshwater Animal Diversity Assessment*⁶⁷ of het *Register van Belgische soorten*⁶⁸.

Volgende inspanningen werden geleverd:

- 😊 verzameling en verspreiding van de bestaande gegevens en informatie naar een doelpubliek dat voornamelijk uit beleidsvormers bestaat;
- 😊 bevordering van het basisonderzoek dat bijdraagt tot een betere kennis en begrip van de biodiversiteitsconcepten;
- 😊 onderzoek naar de sociaaleconomische voordelen van de biodiversiteit;
- 😊 verbetering van de banden en de communicatie tussen de onderzoekssector en de politiek, en bevordering van de betrokkenheid van de actoren;
- 😐 onderzoek dat de effecten van GGO's op de biodiversiteit en op de bijbehorende sociaaleconomische aspecten (zie NBB Doelstelling 2) wil bestuderen.
- 😐 De uitwerking van controlemethodes en indicatoren voor de biodiversiteit op nationaal niveau blijft ondermaats.
- 😐 Er is nog niet overal begonnen met een systematische evaluatie van de integratie van de biodiversiteit in de sectorale beleidsvoering. In het Waals Gewest is al wel het initiatief ertoe genomen, maar laat de uitvoering nog op zich wachten (een evaluatie van de verschillende acties van het toekomstige natuurplan is voorzien).
- 😐 De eerste stappen voor het inzetten van Belgische expertise voor de uitvoering van het VBD in ontwikkelingslanden zijn gezet, maar dit moet nog worden uitgebreid.

NBB Doelstelling 8. De gemeenschap betrekken via communicatie, vorming, sensibilisering en opleiding

Biodiversiteit is een complex en moeilijk te bevatten begrip. De invulling ervan is verschillend voor de vele betrokken actoren, hoewel zij er allemaal een zekere waarde aan toekennen. Net zoals voor de andere maatregelen in verband met duurzame ontwikkeling, hangt het succes van de nationale strategie af van het goede begrip door de betrokken actoren (maatschappij, zakenwereld en overheden) van de uitdagingen van de bescherming van de biodiversiteit en het belang van de hiervoor vereiste maatregelen.

De activiteiten inzake communicatie, vorming, sensibilisering en opleiding worden ondernomen door de overheden (de gemeenten, provincies, gewesten, federale regering) en talrijke belanghebbende partijen (verenigingen, scholen en universiteiten, vrijwillige initiatieven van privéondernemingen, wetenschappelijke instellingen). Dankzij de opkomst van het begrip ecosysteemdiensten sinds de

⁶⁶ <http://www.catalogueoflife.org/>

⁶⁷ <http://fada.biodiversity.be>

⁶⁸ <http://species.be>

publicatie van MEA⁶⁹ en de convergentie van de supranationale en lokale opvattingen en initiatieven, worden de communicatieproblemen in verband met de term 'biodiversiteit' geleidelijk aan minder scherp. De verankering van het begrip biodiversiteit gebeurt eveneens door natuurbeschermingsverenigingen, informatiecentra, natuurparken, door de ontwikkeling van lokale plannen, en algemeen door de forse toename van het aantal dacties op het terrein, die in rechtstreeks contact staan met de betrokken actoren.

De burgers worden eveneens beter betrokken bij de beslissingsprocessen in verband met milieu en biodiversiteit. De toepassing van de Conventie van Aarhus in België geeft burgers sinds 2003 een plaats in het milieudebat en maakt het mogelijk om te voldoen aan de eisen inzake transparantie en nabijheid.

De Eurobarometer-enquête over de houding ten aanzien van biodiversiteit die begin 2010 door de Europese Commissie werd gepubliceerd, toonde aan dat de meeste Europeanen zich over dit onderwerp slecht geïnformeerd voelen. Zo kent slechts 38 % van hen de betekenis van de term. In België is volgens dezelfde studie 34 % van de bevolking vertrouwd met de term (10 % meer dan in 2007). 17 % van de ondervraagde Europeanen (15 % van de Belgen) denkt dat ze nadeel ondervinden van het verlies aan biodiversiteit, terwijl de meerderheid denkt dat ze niet met het probleem te maken zal krijgen. De Europeanen verklaren hun inactiviteit door de gebrekkige kennis over de maatregelen die nodig zijn om het verlies aan biodiversiteit tegen te gaan. Informatiecampagnes voor het publiek blijven dus nodig om gedragswijzigingen in het voordeel van de biodiversiteit in de hand te werken.

In België worden de jaarlijkse activiteiten rond de dag van de biodiversiteit (22 mei) sinds 2006 meestal in overleg tussen de verschillende overheden georganiseerd⁷⁰. De voorbereiding van het jaar 2010, door de Verenigde Naties uitgeroepen tot Internationaal Jaar van de Biodiversiteit, bracht een groot aantal actoren op de been, leidde op verschillende niveaus tot sensibiliseringscampagnes voor het grote publiek en zorgde voor een grotere bekendheid van biodiversiteit in minder voor de hand liggende sectoren. Via samenwerking met televisiestations, in 2010 ook met VRT en RTBF, kon het streefdoel van de Doelstelling 2010 om het verlies aan biodiversiteit tot staan te brengen, naar buiten worden gebracht. In de gewesten en op federaal niveau werden talloze informatie- en engagementscampagnes opgezet om de burger te informeren over en te sensibiliseren voor biodiversiteit. Talloze initiatieven die plaatsvonden tijdens het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit staan beschreven in een rapport op de website van het VBD⁷¹. Hier zijn onder andere concrete voorstellen te vinden om de burger te helpen over te gaan tot gedragswijzigingen ter bevordering van de biodiversiteit.

Een geleidelijke aanpassing van het onderwijsprogramma in het hele land, zowel in het middelbaar als het basis- en zelfs het kleuteronderwijs, biedt leerkrachten de mogelijkheid om hun leerlingen te laten kennismaken met de verschillende aspecten evenals de sociaaleconomische en politieke context van biodiversiteit. Verschillende publicaties over de biodiversiteit in België, afgestemd op een breed publiek en verschillende onderwijsniveaus, alsook educatieve instrumenten ontwikkeld of verzameld op het internet helpen hen bij deze opdracht⁷². Biodiversiteit komt ook regelmatig transversaal aan bod in cursussen van het hoger en universitair onderwijs, waar duurzame ontwikkeling bekeken wordt vanuit een pluridisciplinair oogpunt. Deze trend zou algemeen moeten worden. De vraag vanuit de onderwijswereld neemt almaar toe, op alle niveaus. Sommigen voelen zich niet goed voorbereid om deze problematiek te bespreken. Ten slotte is het nut van opleidingen 'op maat' voor de verschillende betrokken sectoren nu algemeen erkend. Momenteel wordt in het kader van een LIFE-project van de Europese Unie een informatie- en communicatiecampagne gevoerd over invasieve planten en preventie in de tuinbouw⁷³.

⁶⁹ Sinds de publicatie van het rapport over de evaluatie van de ecosystemen aan het begin van het millennium (MEA, Millennium Ecosystem Assessment), hebben de Verenigde Naties in hun communicatie resoluut de nadruk gelegd op de talloze ecosystemediensten die verbonden zijn met biodiversiteit en waarvan de menselijke samenleving gebruikmaakt om te bouwen, zich te voeden, zich te kleden, zich te beschermen, zich te verzorgen, zich te ontspannen, zich te inspireren, enz.

⁷⁰ <http://www.biodiv.be/implementation/ibd>

⁷¹ <http://www.cbd.int/2010/country/?country=be>

⁷² Zie bijvoorbeeld <http://jedonnevieamaplanete.enclasse.be> en <http://ikgeeflevenaanmijnplaneet.indeklas.be>, pedagogisch boekje Bombybook, kleurboek 'Bombylius beschermt onze planeet'

⁷³ <http://www.alterias.be/nl>

Eind 2010 had het Belgische voorzitterschap van de Raad van de EU biodiversiteit hoog op de agenda geplaatst. Er werden drie groots opgezette conferenties⁷⁴ in België gehouden. De eerste als voorbereiding op de politieke top van Nagoya die moest beraadslagen over de toekomst van de biodiversiteit na 2010, de volgende om de verschillende sociaaleconomische en wetenschappelijke actoren te helpen zich vertrouwd te maken met de nieuwe uitdagingen die uit de top naar voor kwamen en de laatste om een toekomstvisie op biodiversiteit te definiëren.

☹ Volgens de Eurobarometer moet er nog veel vooruitgang worden geboekt om de houding van de burger te veranderen.

😊 Er worden steeds meer inspanningen en financiële middelen gewijd aan informatie, sensibilisering en vorming inzake biodiversiteit, en dit naar alle betrokken actoren toe.

😊 Scholen en universiteiten nemen biodiversiteit en de ecosysteembenadering geleidelijk aan op in hun programma's.

😊 Er zijn opleidingen in voorbereiding voor de verschillende federale sectoren die een belangrijke impact hebben op de biodiversiteit.

NBB Doelstelling 9. Het controlekader in verband met biodiversiteit versterken en de naleving van de wetgeving in verband met biodiversiteit garanderen

De wetgeving is een belangrijk instrument om de doelstellingen inzake de instandhouding van de biodiversiteit en een duurzaam gebruik van de biologische rijkdommen te halen. Opdat de burgers de wet zouden naleven, is het belangrijk dat ze in de eerste plaats weten wat de gevolgen zijn als ze dat niet doen. Vervolgens is het voor de naleving essentieel dat de wet goed wordt toegepast. De sancties moeten daarom evenredig en afschrikkend zijn.

België beschikt over een ruime specifieke wetgeving op het vlak van natuurbescherming en de instandhouding van de biodiversiteit, die de voorbije jaren - met name onder impuls van het internationaal en Europees recht - fors is uitgebreid. De materies die aan bod komen, zijn divers en hebben in het bijzonder betrekking op de vogels en de habitats, het mariene milieu, de beschermde zones, de inachtneming van de ecologische netwerken bij de planning van de ruimtelijke ordening, de sanering van vervuilde bodems, de ecoconditionaliteit in de landbouw, de genetisch gewijzigde organismen, de invasieve exotische soorten, het transport van niet-inheemse soorten. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft overigens recent een zeer ambitieuze natuurordonnantie ingevoerd (1/3/2012). Deze belangrijke bepalingen staan gedetailleerd beschreven in de doelstellingen 1 tot 4 en er is controle voorzien op de correcte toepassing ervan.

Naast deze specifieke maatregelen zijn er nog andere, meer transversale maatregelen in voege, zoals milieueffectrapportage van de projecten (MER-project) en strategische milieueffectbeoordelingen van de plannen en programma's (SMEB-PP), of milieuaansprakelijkheid.

⁷⁴ Biodiversity post-2010 <http://www.lne.be/en/2010-eu-presidency/events/bio-diversity-post-2010>

'Hoe beter communiceren over de sociaaleconomische waarde van de biodiversiteit?' http://fed-health-env.be/docs/?page_id=9 (presentaties)

http://fed-health-env.be/docs/?page_id=3 (persbericht)

http://fed-health-env.be/docs/?page_id=26 (conclusions and 3rd announcement of the event)

http://fed-health-env.be/docs/?page_id=7 (foto's)

'Positive visions for biodiversity' <http://www.positivevisionsforbiodiversity.org/>

Het systeem voor de milieueffectbeoordeling van de projecten (MER-projecten) vloeit voort uit de omzetting van de Europese richtlijn 85/337/EEG⁷⁵ in België. Deze zorgt ervoor dat privé- of openbare projecten voor hun goedkeuring onderworpen zijn aan een voorafgaande milieueffectbeoordeling. Deze beoordeling houdt rekening met verschillende elementen, zoals: de mens, de fauna en flora; de bodem, het water, de lucht, het klimaat en het landschap; de materiële goederen en het culturele erfgoed en de interactie tussen al deze factoren.

De procedure voor de strategische milieubeoordeling van de plannen en programma's (SMB-PP, omzetting van de Europese richtlijn 2001/42/EG⁷⁶), die nog veel te onbekend is bij overheden, planologen of het grote publiek, wordt omgezet in Belgisch recht maar is tamelijk complex om toe te passen. Deze procedure verplicht planologen en beleidsvormers tot dialoog met andere departementen, namelijk diegene die verantwoordelijk zijn voor de instandhouding en bescherming van de biodiversiteit.

Sedert 2008 hebben de gewestelijke en federale autoriteiten de Europese richtlijn inzake milieuaansprakelijkheid (2004/35/EG⁷⁷) omgezet in de Belgische wetgeving. Dit is de eerste communautaire wetgeving waarin het principe van 'de vervuiler betaalt' een van de voornaamste doelstellingen is. Deze richtlijn vormt een gemeenschappelijk aansprakelijkheidskader met het oog op het voorkomen en herstellen van milieuschade aan dieren, planten, natuurlijke habitats, wateren en bodem. Een van de grootste moeilijkheden bij de toepassing van de richtlijn betreft de beoordeling van de milieuschade aan de biodiversiteit, waarbij rekening moet worden gehouden met de herstellingskosten of de kosten van vervangingsoplossingen indien herstelling niet mogelijk is.

Om de correcte toepassing van de milieuwetgeving te garanderen, dragen de departementen milieupolitie en controles preventief (controles) en repressief (politie) bij tot de naleving van de wetten, besluiten, decreten en andere geldende wettelijke bepalingen inzake biodiversiteit op federaal en gewestniveau. Vanwege de verdeling van de bevoegdheden in België, worden de meeste overtredingen op het vlak van de biodiversiteit geregistreerd door de gewestelijke autoriteiten (aangezien deze meestal bevoegd zijn voor natuurbescherming en -behoud), terwijl het vervolgingsbeleid onder de bevoegdheid van de federale staat valt (bevoegdheid van Justitie). Daarom moet op nationaal niveau de samenwerking en coördinatie tussen alle betrokken partijen (ook de inspectiediensten, de administraties en de douanediens) worden verbeterd met het oog op coherente en overeenstemmende maatregelen en methodes. In sommige gebieden worden milieuovertredingen nu al systematisch vervolgd op basis van specifieke akkoorden met het parket. Zo worden enkel 'zware' overtredingen door het parket vervolgd met het oog op een behandeling door de rechtbank. Een alternatieve oplossing die steeds vaker wordt toegepast bij kleinere overtredingen is de bestuurlijke boete. In het Vlaams Gewest biedt het Decreet Milieuhandhaving een geharmoniseerd kader voor de omzetting van de verschillende Europese richtlijnen.

. De Europese landbouwsteun is gekoppeld aan de naleving van randvoorwaarden waarvan er verschillende betrekking hebben op het behoud van biodiversiteit. De controles worden door de bevoegde instanties gedaan.

Gezien de complexe aard van het onderwerp, is specialisatie van de magistraten alsook van politiemensen en douaniers essentieel. Er moeten dus specifieke opleidingen worden voorzien voor de actoren die betrokken zijn bij de strijd tegen milieucriminaliteit, en in het bijzonder op het vlak van de biodiversiteit. In dat opzicht is er meer bepaald nood aan betere juridische kennis van het biodiversiteitsrecht maar ook een betere technische en wetenschappelijke kennis.

Op het vlak van de bioveiligheid vormt het samenwerkingsakkoord van 25 april 1997 tussen de gewesten en de federale regering de basis van het huidige regelgevende en institutionele kader. Het biedt de gefederaliseerde entiteiten een gemeenschappelijk systeem voor de wetenschappelijke risicobeoordeling, verdeelt de bevoegdheden en organiseert de beslissingsprocedures tussen de entiteiten. Dit samenwerkingsakkoord had tijdens de vorige legislatuur moeten zijn herzien/aangepast

⁷⁵ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/general_provisions/l28163_fr.htm

⁷⁶ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/general_provisions/l28036_fr.htm

⁷⁷ http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/interaction_with_other_policies/l28120_fr.htm

(zie de resultaten van de Lente van het Leefmilieu) om rekening te houden met de omzetting van de Europese wetgeving en de evolutie van de federale/gewestelijke bevoegdheden in België, maar dit was niet mogelijk door de val van de federale regering in 2010. Door de hervatting van de vergunningsaanvragen op Europees niveau en de veldproeven op Belgisch niveau na het einde van het Europese moratorium in 2003, was er bovendien een versterking en reorganisatie van de risicobeoordelingsprocedures nodig (in dit geval op het niveau van de Adviesraad voor bioveiligheid - zie in dit verband ook aantekeningen over Doelstelling 2).

Wat de risicobeoordelingsmethodes voor GGO's zelf betreft, werkt België mee aan initiatieven die nodig zijn om geharmoniseerde richtlijnen te ontwikkelen (op internationaal niveau, in het kader van het Protocol van Carthage) en te verbeteren (op EU-niveau) om een wetenschappelijk gefundeerde risicobeoordeling te garanderen.

😊 De voorbije jaren werden er aanzienlijke coördinatie-inspanningen gedaan met het oog op een snellere bekrachtiging en omzetting van de Europese milieuwetgeving.

😊 Voortaan zijn de MEB- en SMB-procedures van toepassing, al blijkt de uitvoering ten aanzien van componenten die te maken hebben met biodiversiteit complex te zijn. Niettemin zijn ze nog veel te onbekend bij de overheden, planologen, bedrijven en het grote publiek: er moeten nog meer informatiecampagnes worden gevoerd. Artikel 6.3-4 van de Habitatrichtlijn voorziet dat er compenserende maatregelen moeten worden getroffen om de continuïteit van het Natura 2000-netwerk te verzekeren indien er een project met negatieve effecten toch om dwingende redenen van groot openbaar belang moet worden uitgevoerd.

😊 In sommige gebieden worden milieuovertredingen voortaan systematisch vervolgd.

😊 De toepassing van de wetgeving over de milieuaansprakelijkheid staat nog in de kinderschoenen. Een van de grootste moeilijkheden bij de toepassing betreft de beoordeling van de milieuschade aan de biodiversiteit.

😊 Er zouden specifieke opleidingen voor magistraten moeten worden voorzien om zowel hun juridische kennis van het biodiversiteitsrecht alsook hun technische en wetenschappelijke kennis te verbeteren (dit is voorzien in het WG).

😊 Inzake bioveiligheid wordt een eenduidige wettelijke grondslag en de invoering van procedures voor wetenschappelijke risicobeoordeling vastgelegd in een gemeenschappelijk systeem voor verschillende gezagsniveaus. Dit systeem uit 1997 (gebaseerd op een Europese wetgeving die in 2001 verstrengd werd) zou moeten worden aangepast. Om bovendien rekening te houden met de hervatting van de vergunningsaanvragen, zou dit risicobeoordelingsstelsel moeten worden uitgebreid en gereorganiseerd.

NBB Doelstelling 10. De coherentie verzekeren tussen de verbintenissen en akkoorden in verband met biodiversiteit, en in de uitvoering ervan

Het staat nu wel vast dat het milieu een grensoverschrijdende materie is. Het is dan ook logisch dat ruim 80 % van de milieubeslissingen of -normen voor België hun oorsprong vinden op internationaal niveau. Vanwege de verdeling van de milieubevoegdheden over verschillende autoriteiten is overleg noodzakelijk opdat België op het internationale toneel met één stem spreekt.

Het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid of CCIM werd in 1995 opgericht om aan deze behoefte te voldoen, en wordt gestuurd door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu (DG Leefmilieu) en overkoepeld door de Interministeriële Conferentie voor het Leefmilieu. Via het CCIM kan België binnen talloze internationale organisaties en instanties een coherent standpunt innemen op het vlak van milieuaangelegenheden.

De opvolging van de uitvoering van de verbintenissen en akkoorden in verband met biodiversiteit wordt in het kader van het CCIM verzekerd door de stuurgroep 'Conventie Biodiversiteit' en de stuurgroep 'Natuur'. De eerste is algemeen belast met de opvolging van de uitvoering van het VBD door België. De tweede is belast met alles wat te maken heeft met de banden tussen de nationale strategie inzake biodiversiteit en de andere internationale en Europese verdragen buiten het VBD (bv. de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen). Deze twee coördinatiegroepen tussen het federale en gewestniveau worden ondersteund door werkgroepen (ABS, IAS, CEPA, Beschermde gebieden, enz.) en een breed netwerk van specialisten binnen de administraties en bij wetenschappelijke instellingen, universiteiten en niet-gouvernementele organisaties, die voor specifieke aangelegenheden worden geraadpleegd.

Het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU in 2010 stelde de coördinatie- en uitwisselingsystemen tussen experts en nationale knooppunten van de verschillende conventies op de proef om op de verschillende fora een coherent standpunt in te nemen. Tijdens de periode 2004-2008 heeft België tevens 14 internationale milieuverdragen (FMR 2010) bekrachtigd en de termijnen voor de bekrachtiging van nieuwe verdragen worden steeds korter.

Om bij te dragen aan een coherente uitvoering van de verschillende conventies in verband met biodiversiteit, was België een bezielende kracht achter het TEMATEA-project dat in 2006-2008 werd uitgewerkt. Dit instrument wil de integratie van biodiversiteitsoverwegingen in andere sectoren bevorderen en samenwerkingsverbanden tot stand brengen tussen de betrokken spelers op nationaal en internationaal niveau, om een coherente uitvoering te garanderen van de conventies met betrekking tot biodiversiteit. Het wordt zowel in het Noorden als in het Zuiden gebruikt voor nationale workshops ter versterking van de competenties. Het instrument werd door België voor het eerst gebruikt in 2008-2009 om de coherentie van de maatregelen inzake biodiversiteit en klimaat te onderzoeken. Het grote succes van TEMATEA rechtvaardigt dat België de ontwikkeling van nieuwe modules en de aanpassing van bestaande thematische modules blijft ondersteunen.

Het gebruik van de door de OESO ontwikkelde 'Rio-indicatoren' is niet optimaal in België, maar geeft een schatting van de uitgaven die worden besteed aan de doelstellingen van de conventies van Rio (strijd tegen en aanpassing aan de klimaatveranderingen, bescherming van de biodiversiteit, strijd tegen de woestijnvorming).

Binnen de drie Conventies van Rio (klimaat, biodiversiteit, woestijnvorming) moet worden nagegaan of de maatregelen die zijn goedgekeurd door de ene conventie niet in strijd zijn met de doelstellingen van de andere twee. De Belgische onderhandelaars van deze drie conventies blijven dus zeer waakzaam wat de formulering van de beslissingen binnen de conventies en de wederzijdse informatie-uitwisseling tussen de Conferenties van de partijen van deze conventies betreft. België moet echter nog een mechanisme op poten zetten om doeltreffend te beoordelen of de projecten die het opzet in het kader van een van de conventies van Rio, wel voldoen aan de eisen van de andere twee.

☹ De door België gefinancierde samenwerkingsprojecten inzake klimaatverandering, biodiversiteit en woestijnvorming zijn nog niet onderzocht om na te gaan of ze de drie conventies van Rio wederzijds ondersteunen.

☺ Er is een instrument ontwikkeld om overlappingsen, herhalingen of tegenstrijdigheden te voorkomen in de uitvoering van de verschillende conventies in verband met biodiversiteit. Er moet worden toegezien op een goed gebruik hiervan door de experts.

☺ De bestaande coördinatiemechanismen binnen het CCIM werden in het kader van het Belgische voorzitterschap versterkt om de informatie- en ervaringsuitwisseling tussen de nationale knooppunten en de conventies in verband met biodiversiteit te verbeteren. Dit moet worden voortgezet.

NBB Doelstelling 11. Permanente en doeltreffende internationale samenwerking garanderen voor de bescherming van de biodiversiteit

De federale regering en de gewest- en gemeenschapsregeringen delen de bevoegdheden inzake ontwikkelingshulp, maar de Belgische Ontwikkelingssamenwerking (vroeger DGD) neemt een belangrijke plaats in. De wet van 25 mei 1999 betreffende de Belgische internationale samenwerking is de referentie voor het Belgische ontwikkelingsaanpak. De voornaamste doelstelling ervan is een duurzame menselijke ontwikkeling en de wet introduceerde het principe van geografische en sectorale concentratie van de hulp.

Krachtens het federale samenwerkingsakkoord van 2003, concentreert de officiële bilaterale rechtstreekse ontwikkelingshulp zich op 18 landen, waarvan 13 in Afrika. Tien van deze landen behoren tot de groep van de minst ontwikkelde landen. Er wordt prioriteit gegeven aan vijf actiesectoren⁷⁸ en vier transversale thema's⁷⁹, waaronder het milieu. In de periode 2004-2008 werd 7 % van de budgetten toegewezen aan projecten in verband met het milieu (waarvan 1,8 % voor projecten met betrekking tot de biodiversiteit, 2,05 % voor woestijnvorming en 3,10 % voor het klimaat).

Daarnaast draagt België bij aan het hoofdbudget van het Verdrag inzake Biodiversiteit en het Protocol van Carthage inzake bioveiligheid, alsook aan het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP). De bijdragen zijn bestemd voor drie prioritaire beleidsacties: behoud en beheer van de waterkwaliteit, evaluatie van de toestand van het milieu en integratie van een duurzaam milieu in de nationale actieplannen om de strijd aan te binden tegen armoede (zie bijvoorbeeld hierboven onder Doelstelling 10 het TEMATEA-project dat door het UNEP werd opgezet in 2005 en door België wordt gefinancierd). Sinds 2009 zijn de Belgische bijdragen aan het UNEP bestemd voor het algemene budget van de organisatie en niet meer voor specifieke programma's en projecten.

Omdat eventuele negatieve effecten op de biodiversiteit van de begunstigde landen vroegtijdig kunnen worden vastgesteld en worden voorkomen of verminderd, heeft België zich tot doel gesteld alle samenwerkingsprojecten systematisch te evalueren voordat de financieringsbeslissing wordt genomen. Een hulpinstrument ('toolkit') om deze voorafgaande evaluatiefase (milieueffectbeoordeling en strategische milieubeoordeling ex ante) maar ook aan het eind van het project (ex post) te begeleiden, bevindt zich in de ontwikkelingsfase (Klimos-project). Tegen de voltooiing hiervan in 2012, moet nog worden uitgeklaard welke actoren (federaal, ngo's?) het instrument moeten gebruiken en op welk(e) moment(en) tijdens de projectcyclus.

Om een algemeen beeld te krijgen van alle samenwerkings- en interregionale projecten die door België worden ondersteund en hun eventuele effecten op het vlak van de biodiversiteit, werd een nationale databank van de Officiële Ontwikkelingshulp opgericht. Dankzij deze databank kan men een overzicht krijgen van de uitgaven die worden besteed aan milieuproblemen. In de periode 2005-2008 werd een bedrag van 50 miljoen euro besteed aan de bescherming van de biodiversiteit (bron: FMR 2010). België levert dus concrete inspanningen om in zijn partnerlanden een gunstig milieu te creëren voor de biodiversiteit.

Er is geen informatie beschikbaar met betrekking tot de integratie van de biodiversiteit en bioveiligheid in de ontwikkelingsplannen van de partnerlanden zoals voorzien door de NBB. We moeten benadrukken dat dit niet bevorderlijk is voor de medewerking van België aan projecten om competenties te kweken inzake bioveiligheid, waaraan België de facto niet specifiek meewerkt, ondanks onze betrokkenheid bij de opvolging en voorbereiding van de vergaderingen van de partijen in het Protocol van Carthage.

Door zijn programma's om de competenties in de partnerlanden te vergroten, helpt België ze het Verdrag inzake Biodiversiteit uit te voeren, met name door Centra voor informatie-uitwisseling over biodiversiteit (Clearing-House Mechanism, CHM) op te richten, door opleidingen op maat aan te bieden op het vlak van

⁷⁸ Prioritaire actiesectoren: i) basisgezondheidszorg, ii) onderwijs en opleiding, iii) landbouw en voedselveiligheid, iv) basisinfrastructuur, v) conflictpreventie en maatschappijontwikkeling.

⁷⁹ De transversale thema's zijn: gendergelijkheid, milieu, kinderrechten en sociale economie.

de taxonomie, door de Democratische Republiek Congo te helpen een centrum voor observatie van de biodiversiteit (Centre de Surveillance de la Biodiversité) op te richten.

De internationale samenwerking en de efficiënte informatie-uitwisseling tussen de ex situ bewaarcentra (dierentuinen, botanische tuinen) blijft ondermaats en België zou in dat verband actiever kunnen zijn.

In 2009 werden in het kader van het Plan voor de integratie van biodiversiteit in 4 federale sectoren diverse maatregelen voorgesteld om de biodiversiteit te integreren in de sector van de ontwikkelingsamenwerking en om andere reeds bestaande maatregelen te versterken. Deze maatregelen, die vandaag gedeeltelijk worden uitgevoerd, hebben betrekking op alle federale spelers die zich bezighouden met ontwikkelingsamenwerking.

☹ Er werd een databank van de Officiële Ontwikkelingshulp (OOH) aangelegd, maar deze is alleen nog maar volledig voor wat betreft de gegevens van de DGD zelf.

😊 Er wordt momenteel een toolkit ontwikkeld om de milieueffecten van de ontwikkelingsamenwerkingsprojecten te beoordelen. Doelgroepen en fasering met de cyclus van de opgezette projecten moeten nog worden uitgeklaard.

😊 Verschillende programma's voor het vergroten van de competenties inzake biodiversiteit worden door België op lange termijn gefinancierd.

☹ België doet nog te weinig om de integratie van biodiversiteit en bioveiligheid in de ontwikkelingsplannen van de partnerlanden te bevorderen.

☹ De internationale samenwerking en de efficiënte informatie-uitwisseling tussen de ex situ bewaarcentra (dierentuinen, botanische tuinen) blijft ondermaats.

NBB Doelstelling 12. Invloed uitoefenen op de internationale agenda binnen de conventies in verband met biodiversiteit

Sinds de goedkeuring van de nationale strategie inzake biodiversiteit is België zich ten volle blijven inzetten in de conventies in verband met biodiversiteit (Ramsar, CMS, CITES, ITPGR en VBD en de daarmee verbonden protocollen, zoals het Protocol van Carthage inzake bioveiligheid en het Protocol van Nagoya inzake ABS) en heeft het actief deelgenomen aan alle belangrijke vergaderingen. Bovendien koos België biodiversiteit en klimaat als prioritaire milieuthema's tijdens zijn voorzitterschap van de EU. België leverde vrijwillig bijdragen voor de organisatie van verschillende ATHEG's, werkgroepen binnen het VBD (biodiversiteit en klimaatveranderingen, beschermd gebieden, enz.).

In september 2010 is België namens de EU en haar 27 lidstaten opgetreden tijdens de topbijeenkomst die over het onderwerp biodiversiteit werd gehouden tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York. Deze vormde het kader voor de grote beleidsverbintenissen die er tussen oktober en december 2010 zaten aan te komen: eerst tijdens de Top van Nagoya inzake biodiversiteit in oktober, vervolgens tijdens de Top van Cancun over het klimaat eind november en tot slot tijdens de algemene vergadering van de Verenigde Naties in december. Deze laatste moest met name een beslissing nemen over de oprichting van een Intergouvernementeel wetenschappelijk-politiek platform inzake biodiversiteit en ecosysteemdiensten (IPBES, *Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*).

Het onderhandelingssteam van het Belgische voorzitterschap leverde een waardevolle bijdrage aan het succes van de tiende Conferentie van de Partijen tijdens de Conventie van de Verenigde Naties over de biologische diversiteit (COP-10) die plaatsvond in Nagoya, Japan, in oktober 2010. De prioritaire beleidsdoelstellingen die de EU had vooropgesteld in haar Conclusies van de Raad, konden worden bereikt via de drie sleutelakkoorden van de conferentie: (i) het strategisch plan tegen 2010, (ii) het

overeenkomen van een internationale regeling inzake de toegang tot de genetische rijkdommen en de verdeling van de voordelen (zie opvolging van doelstelling 6 van de NBB), en (iii) een strategie voor het bijeenbrengen van de nodige financiële middelen om de doelstellingen van het strategisch plan te halen. De staten hebben ook officieel hun wil getoond om het IPBES op te richten. België heeft het VBD-Actieplan voor gewestelijk regeringen, steden, en andere lokaal overheden goedgekeurd. Eveneens onder Belgisch voorzitterschap werden in Nagoya, tijdens de COP-MOP5 van het Protocol van Carthage in 2010, het aanvullende protocol op het Protocol van Carthage, het Protocol Aansprakelijkheid en Herstelling, alsook het Strategisch plan 2010-2020 van het Protocol goedgekeurd, waaraan België een bijzonder actieve bijdrage leverde tijdens de voorbereiding van het standpunt van de EU voor deze COP-MOP.

Als erkenning voor het geleverde werk tijdens het Voorzitterschap en in de loop van de voorbije jaren, werd België gevraagd om de Europese Unie en de 27 lidstaten voor een tweede keer te vertegenwoordigen in het volgende COP-bureau (België was al eens lid van het bureau van de COP-7) en ook in het bureau voor de opvolging van het Protocol van Nagoya inzake de toegang tot de genetische rijkdommen en de rechtvaardige verdeling van de voordelen.

In het verlengde van de COP-10 heeft België bijkomende vrijwillige financiële bijdragen geleverd voor een totaalbedrag van 83.000 euro voor de uitvoering van de beslissingen in vijf verschillende domeinen. Bovendien is de extra mankracht die werd bijeengebracht om te voldoen aan de eisen van het voorzitterschap ten dele bestendig, zodat België de volgende jaren zijn werk in de verschillende conventies in verband met biodiversiteit en in de internationale organisaties en programma's kan voortzetten, met name de Rio+20 top in 2012.

Op 20 december 2010 keurde de 65e bijeenkomst van de algemene vergadering van de Verenigde Naties de oprichting van het Intergouvernementeel platform voor biodiversiteit en ecosysteemdiensten officieel goed. Dit moet dezelfde rol vervullen als het IPCC binnen de Conventie over de klimaatveranderingen. Het moet, onder bescherming van de Verenigde Naties, regeringen ondersteunen, de middelen van de groeilanden versterken en multilaterale akkoorden in de hand werken die rekening houden met de biodiversiteit. Tegelijk moet het het wetenschappelijk werk van de ngo's en de privésector in verband met deze vraagstukken coördineren. Het platform moet eveneens een katalysator zijn voor hulpfondsen voor de beoordeling van de kennis inzake biodiversiteit.

België maakt ook deel uit van de Commissie voor de instandhouding van de levende rijkdommen in de Antarctische wateren (CCAMLR). De Conventie heeft tot doel het mariene leven bezuiden de 69e zuidelijke breedtegraad te beschermen, zonder evenwel exploitatie uit te sluiten, voor zover deze op een verstandige manier plaatsvindt met toepassing van een ecosysteemaanpak. De voornaamste doelstelling tegen 2012 bestaat erin een representatief netwerk van beschermde zeegebieden op te richten dat rekening houdt met de verschillende fysieke en biologische kenmerken van de Zuidelijke Oceaan. In 2007 organiseerde België een workshop over bioregionalisatie met als doel de prioritaire beschermde gebieden vast te leggen. Doordat het proces zo langzaam vordert, zal de einddatum 2012 niet worden gehaald, ook al is er zopas met succes een eerste beschermde zone gecreëerd. Deze verdraging wordt gedeeltelijk verklaard door de ligging van de CCAMLR-gebieden buiten de nationale rechtsgebieden en door de consensusregel waaraan de beslissingen onderworpen zijn. De samenwerking met het VBD en de conventie van de Verenigde Naties over het zeerecht blijven dus nog altijd actueel.

😊 Naast de bestaande middelen bij de goedkeuring van de nationale strategie, zijn er extra menselijke en financiële middelen beschikbaar voor de opvolging van de internationale besprekingen en de uitvoering van de internationale beslissingen.

😊 Het onderhandelingssteam van het Belgisch voorzitterschap heeft een waardevolle bijdrage geleverd aan het succes van de COP-10 van het VBD en van de COP-MOP-5 van het Protocol van Carthage in 2010.

😊 België blijft een belangrijke rol spelen voor de coherentie tussen de biodiversiteitsverdragen in 2011-2012, met name door zijn deelname aan het bureau van de COP-11 van het VBD en aan het bureau van het Protocol van Nagoya.

😞 Er werd zopas een eerste beschermd gebied afgebakend in het zuidpoolgebied, maar een representatief netwerk zal niet klaar zijn tegen 2012. De samenwerking met UNCLOS en VBD moet nog worden geconcretiseerd.

NBB Doelstelling 13. Verbetering van de door België geleverde inspanningen om de biodiversiteitsvraagstukken in de relevante internationale organisaties en programma's te integreren

In de loop van de voorbije vijf jaar is biodiversiteit onder de milieubekommernissen opgeklimmen tot op hetzelfde niveau als het klimaat, ook al zijn de middelen die ervoor worden uitgetrokken nog zeer beperkt en wordt er ook nog niet systematisch rekening mee gehouden in alle bedrijfssectoren die ermee verbonden zijn. Beide thematieken, de klimaatveranderingen en de biodiversiteit, waren in 2010 twee absolute prioriteiten van het Belgische voorzitterschap op het vlak van het milieu. Beide onderwerpen werden in alle dossiers transversaal behandeld in een geest van verbondenheid en synergie.

Deze milieuaangelegenheden worden besproken tijdens verschillende internationale fora, ook fora die niet uitsluitend over het milieu gaan. Het is belangrijk dat België tijdens al deze fora hetzelfde standpunt blijft verdedigen. Het is eveneens cruciaal dat het milieu geïntegreerd wordt in andere beleidsdomeinen zoals energie, landbouw, visserij, handel, mobiliteit, ontwikkelingssamenwerking, en dat bij het nemen van beleidsbeslissingen rekening wordt gehouden met eventuele effecten op het milieu. De Belgische onderhandelaars en de Belgische diplomatieke diensten werken hand in hand om dit doel te bereiken.

Milieuproblemen zijn onlosmakelijk verbonden met andere beleidsdomeinen. Net zoals de problematiek van de opwarming van de aarde verbonden is met energie en mobiliteit, kan het debat inzake toegang en verdeling dat in het kader van de biodiversiteit voortvloeit uit het gebruik van de genetische rijkdommen en de bijbehorende traditionele kennis, niet los worden gezien van het debat over de intellectuele eigendom (zie Doelstelling 6 - ABS), maar evenmin van het debat over andere kernthema's zoals gezondheid. Milieucriminaliteit zoals illegale ontbossing (zie Doelstelling 14) en illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij (UU-fishing) kan andere vormen van criminaliteit (financiering van militaire conflicten) tot gevolg hebben.

Het Coördinatiecomité internationaal milieubeleid (CCIM) (zie Doelstelling 10) zorgt voor de coördinatie en transparantie van het Belgische standpunt tijdens internationale fora. Binnen dit CCIM zijn verschillende stuurgroepen actief. Wat de technische milieudossiers betreft, wordt het Belgische standpunt voorbereid door de deskundige groep van het CCIM. Wat de dossiers betreft waarvan de institutionele aspecten een belangrijke rol spelen of die de milieudimensie overstijgen, wordt het standpunt van België voorbereid door de COORMULTI-vergaderingen die worden georganiseerd en voorgezeten door de dienst Multilaterale coördinatie van Buitenlandse zaken. Inzake Europese dossiers wordt de coördinatie verzekerd door de Directie-generaal Europese zaken van de FOD Buitenlandse zaken via de DGE-vergaderingen.

De beoordeling van de resultaten van de milieudiplomatie is niet altijd eenvoudig en hangt af van de beoogde doelstellingen. In sommige gevallen is men tevreden als een probleem op de internationale agenda geraakt, in andere gevallen beperkt men zich tot een uitwisseling van 'goede praktijken' om een probleem aan te pakken en soms gaat men voluit voor een verdrag dat de partijen juridisch bindt. Een groot deel van de milieuverbintenissen die door landen worden aangegaan, hebben het statuut van 'soft law': het zijn politieke verbintenissen die bindend, maar niet juridisch afdwingbaar zijn.

Tijdens zijn voorzitterschap heeft België de voorbereiding van de Conclusies van de Europese Raad van 14 oktober 2010 gecoördineerd. Deze wijzen op de dringende noodzaak om de banden aan te halen tussen de drie Verdragen van Rio (klimaat, biodiversiteit, woestijnvorming). De COP-10 heeft een proces ingevoerd waardoor een betere aanpassing door de twee andere Verdragen van Rio zal bijdragen tot een efficiënte samenwerking op basis van de gezamenlijke activiteiten en richtlijnen voor de partijen. De COP-10 besliste ook dat de volgende vergadering van de werkgroep Herziening van de uitvoering van het Verdrag een boodschap zal voorbereiden die aan de Rio+20 top moet worden voorgelegd, over de rol van biodiversiteit voor duurzame ontwikkeling. Bovendien heeft de EU zich bereid verklaard samen te werken aan de invoering van passende garanties voor de biodiversiteit in het kader van het REDD+ programma⁸⁰ van de Verenigde Naties, om ervoor te zorgen dat het mechanisme zowel de doelstellingen van het biodiversiteitsverdrag als van het klimaatverdrag dient. Dit heeft zijn weerslag gekregen in de onderhandelingen tijdens de zestiende Conferentie van de Partijen bij het Klimaatverdrag in december 2010 in Cancun, waar met name de maatregelen tegen de ontbossing in tropische gebieden centraal stonden in de besprekingen.

Het Belgische voorzitterschap besloot aan het eind van de VBD-top van Nagoya eveneens dat de EU de relevante doelen van het strategisch plan van het VBD met betrekking tot de landbouw en de visserij moest integreren in de lopende oefeningen voor de hervorming van het Gemeenschappelijke visserijbeleid en het Gemeenschappelijke landbouwbeleid, om de politieke verbintenissen na te komen die werden aangegaan in het kader van het nieuwe strategisch plan van het VBD. Deze integratie is bezig maar verloopt moeizaam.

 Inzake biodiversiteit en milieu verdedigt België gecoördineerde standpunten die in overeenstemming zijn met de verschillende internationale en Europese fora, met name dankzij de werking van het CCIM.

NBB Doelstelling 14. Duurzaam bosbeheer in andere landen bevorderen

Niet-duurzaam gebruik van de bossen gebeurt niet alleen binnen maar ook buiten de EU, en is bovendien moeilijk te becijferen. In 2008 was nauwelijks 15 % van de producten op basis van hout op de Belgische markt van gecertificeerde duurzame herkomst (9 % PEFC, 6 % FSC), terwijl 85 % van onbekende oorsprong was (bron: FMR 2010).

Een aankoopbeleid op het niveau van de overheidsdiensten, dat gericht is op 'duurzame' houtproducten, is een krachtig signaal voor zowel de consumenten als de producenten in België (en elders). Op die manier draagt de staat bij aan de instandhouding van de biodiversiteit, ook in tropische gebieden die zeer rijk zijn aan biodiversiteit. Momenteel gebruiken veel Belgische overheidsdiensten gecertificeerd duurzaam papier. Voor andere producten moeten de federale (2006) en Vlaamse (2010) diensten producten op basis van hout kopen die afkomstig zijn van legaal en duurzaam beheerde bossen. Er werden rondzendbrieven, systemen zoals EMAS en een website ingezet om hen daarbij te helpen⁸¹.

In maart 2011 heeft de houtsector zich er vrijwillig toe verbonden de hoeveelheid duurzaam hout op de Belgische markt te vergroten, door ondertekening van een sectoraal akkoord met de federale staat. De staat moet deze verbintenis controleren en de sector ondersteunen door middel van communicatiecampagnes. Dit akkoord geldt voor alle federaties van de houtsector: exploitatie ,

⁸⁰ Samenwerkingsprogramma van de Verenigde Naties ter vermindering van de emissies afkomstig van de ontbossing en de beschadiging van de bossen in ontwikkelingslanden. De toevoeging van de '+' betekent dat rekening wordt gehouden met de toename van de koolstofvoorraden, bijvoorbeeld via aangepaste bosbouwpraktijken of aanplantingen. Het principe hierbij is dat ontwikkelings- en groeielanden worden vergoed via bijdragen van geïndustrialiseerde landen, hetzij door middel van een contract of een fonds.

⁸¹ <http://www.guidedesachatsdurables.be>

zagerijen, import-export, constructie, industriële verwerking en distributie. Dankzij dit akkoord moet het aandeel duurzaam hout op de Belgische markt groeien tot 23,25 % tegen eind 2012, 29,25 % tegen eind 2015 en 35 % eind 2018. België heeft in dit verband normen vastgelegd om het duurzame hout te controleren in alle fasen van de levenscyclus van het product, van productie tot afvalverwerking. België blijft zo het goede voorbeeld geven op Europees niveau en hoopt dat daardoor milieu- en sociale criteria zullen worden toegepast op hout en in bredere zin op afgeleide producten van de ontginning van ecosystemen.

België onderneemt ook stappen op het niveau van de Europese Unie om een legale houtontginning te bevorderen. Het pleit voor de voortzetting van het actieplan van de EU inzake wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw (FLEGT, *Forest Law Enforcement, Governance and Trade*), dat een proces en een aantal maatregelen voorziet waarmee de Europese Commissie het groeiende probleem van de illegale houtkap wil oplossen en de strijd wil aangaan tegen de daaruit voortvloeiende handel. Het actieplan zet een proces in gang dat meer bepaald de nadruk legt op de hervorming van de governance en de uitbreiding van de kennis en capaciteit in de houtexporterende landen. Het berust op activiteiten die zich toespitsen op een verbetering van de multilaterale samenwerking en op aanvullende maatregelen om het aanbod aan illegaal gewonnen hout in de EU te doen verdwijnen.

België heeft in dit verband bijgedragen aan de ontwikkeling van Europese voorschriften⁸² inzake de invoer van hout en aan de onderhandeling van vrijwillige partnerschapsakkoorden (VPA) met de landen in de tropische gebieden in het kader van EU-FLEGT Actieplan. Tot op heden heeft de Europese Commissie akkoorden afgesloten met 6 landen: Ghana, Congo (Brazzaville), Kameroen, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Liberia en Indonesië. Met een aantal andere landen zijn onderhandelingen gestart. Onder meer Gabon en de DRC en een 15-tal andere landen hebben verklaard hierover gesprekken te willen beginnen met de EU. De drie pionierslanden in de VPA-onderhandelingen (Ghana, Congo en Kameroen) maakten het mogelijk het proces te testen en lessen te trekken om een en ander efficiënter te laten verlopen. Het proces is complex en een werk van lange adem, vooral wat de controlesystemen betreft waarop het hele mechanisme berust. België consolideert het voorbereidende proces om een vrijwillig partnerschapsakkoord (FLEGT-VPA) tot stand te brengen met de Democratische Republiek Congo. Dit omvat met name de financiering van een expert op het terrein.

België neemt elk jaar deel aan de bijeenkomst van donorlanden voor de nationale bosprogramma's en zorgt voor de opvolging van de vrijwillige partnerschapsakkoorden tussen de EU en de houtexporterende landen, door deel te nemen aan gespecialiseerde werkgroepen en het FLEGT-comité.

In december 2008 publiceerde België een verkennende juridische studie om de invoer van illegaal gewonnen hout en afgeleide producten in Europa te beperken. De persconferentie riep de EU dringend op illegaal gekapt hout te weren van de Europese markten. Zo gezegd, zo gedaan, want naast de FLEGT-reglementering werkt België vandaag mee aan de ontwikkeling van de nieuwe Europese regelgeving (en gedelegeerde handelingen) betreffende de verplichtingen met betrekking tot het op de markt brengen van hout⁸³ ('EU Timber Regulation'). Hoewel pas van toepassing vanaf 2013, verbiedt deze in 2010 in werking getreden reglementering het op de markt brengen van illegaal gewonnen hout of van afgeleide producten daarvan, ongeacht de herkomst van het hout.

Kortom, het doel van het beleid om op internationaal niveau de illegale houtkap en illegale houthandel aan banden te leggen, wordt stilaan werkelijkheid. Dit is gedeeltelijk te danken aan de vrijwillige partnerschapsakkoorden, de invoering van een aankoopbeleid in verschillende lidstaten, waaronder België, en de ontwikkeling van nieuwe wetgevende instrumenten (niet verwacht vóór 2012).

😊 Het federale aankoopbeleid heeft op nationaal en internationaal niveau een levendig debat op gang gebracht dat nog altijd bezig is en geleid heeft tot een bewustwording van de sector en het grote

⁸² Verordening (EG) nr. 2173/2005 van de Raad van 20 december 2005 inzake de opzet van een FLEGT-vergunningensysteem voor de invoer van hout in de Europese Gemeenschap en Verordening (EG) nr. 1024/2008 van de Commissie van 17 oktober 2008 tot vaststelling van gedetailleerde maatregelen ter uitvoering van de verordening (EG) nr. 2173/2005.

⁸³ Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen.

publiek, onder andere dankzij uitgebreide informatiecampaagnes. Er werd een ambitieus sectoraal akkoord ondertekend met de sector.

☹ De toepassing van een aankoopbeleid voor duurzaam hout in de federale en gewestelijke overheidsdiensten kan moeilijk worden opgelegd. Er zijn extra middelen nodig om een efficiënte toepassing, waarbij aanzienlijke gedragswijzigingen in de betrokken sector en bij het grote publiek veroorzaakt worden, te kunnen garanderen.

☹ Er zijn zes partnerschapsakkoorden afgesloten met houtexporterende landen. Andere akkoorden zijn in onderhandeling en een aantal bijkomende landen hebben interesse getoond voor dit initiatief. Het proces is complex, ambitieus en een werk van lange adem, met name wat het opzetten van een controlesysteem voor de legaliteit van het hout betreft.

NBB Doelstelling 15. Beschikbaarheid van passende middelen voor de biodiversiteit garanderen

Sinds zijn goedkeuring in 2006, zijn er nog maar weinig menselijk en financiële middelen specifiek toegewezen aan de uitvoering van de doelstellingen van de nationale biodiversiteitsstrategie op federaal niveau, maar wel voor de uitvoering op regionaal niveau. Ook de personele middelen voor de coördinatie van de uitvoering en een regelmatige opvolging zijn onvoldoende op federaal niveau. De drie gewesten en het federale niveau verschikken over hun eigen actieplannen voor de uitvoering en hun eigen uitvoeringsbudget, of ze werken hieraan. In Vlaanderen werd naast de algemene begroting een specifiek fonds (Mina-fonds) opgericht ter financiering van het milieubeleid Samenwerkingsakkoorden met de privésector vormen een bijkomende basis voor privé-investeringen. In Wallonië wordt de natuurbescherming gefinancierd door verschillende mechanismen en bood een decreet uit 2009 de mogelijkheid om een specifiek instrument te creëren voor de financiering van Natura 2000.

België maakt ook ruimschoots gebruik van cofinancieringsmogelijkheden via Europese financieringsprogramma's zoals LIFE+, de structuurfondsen en het cohesiefonds, het Europees landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (ELFPO), het zevende kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling 2007-2013. Het Europees visserijfonds wordt gebruikt om de problemen in verband met bijvangst ('by catch') te beperken, maar wordt niet gebruikt om de doelstellingen van de Habitat- en de Vogelrichtlijn te halen. De Belgische uitgaven voor het beheer en het herstel van Natura 2000-gebieden zijn de voorbije jaren aanzienlijk gestegen. Zo heeft België in de periode van 2004 tot 2008 tot 3.167.425 euro per jaar uitgegeven voor het beheer van de Natura 2000-gebieden in het kader van LIFE-projecten, en tot 11.307.092 euro per jaar voor het herstel van Natura 2000-gebieden⁸⁴.

In 2009 werd een studie opgezet om te onderzoeken welke federale financieringsmechanismen kunnen worden geactiveerd, om acties te financieren die de integratie van biodiversiteit in andere economische sectoren bevorderen (fiscale maatregelen, oprichting van een fonds voor biodiversiteit enz.)⁸⁵.

Wat het Verdrag inzake biodiversiteit betreft, bedraagt de verplichte bijdrage ongeveer 150.000 euro per jaar. België ondersteunt ook een aantal uitvoeringsacties door middel van aanvullende vrijwillige bijdragen, maar met eerder bescheiden bedragen in vergelijking met andere donorlanden. In 2011 werd door alle gezagsniveaus samen op vrijwillige basis een totaalbedrag van 115.000 euro bijgedragen. Dit is een positieve evolutie in vergelijking met vroeger. De financiële bijdragen hadden betrekking op de ontwikkeling van een TEMATEA-module over de bossen (30.000 euro van de federale regering), het werkprogramma over de beschermde gebieden (30.000 euro van het Vlaams Gewest), LifeWeb-netwerk (30.000 euro van het Vlaams Gewest), het werkprogramma over de binnenwateren (10.000 euro van het Waals Gewest), het programma over de steden en biodiversiteit (5.000 euro van het Brussels

⁸⁴ Bron: [European Commission - Biodiversity knowledge base - Country profile Belgium \(2010\), p. 76.](#)

⁸⁵ Aanvullende financieringsinstrumenten voor het federale biodiversiteitsbeleid in België: een verkenning http://docufin.fgov.be/intersalgnl/thema/publicaties/documenta/2011/BdocB_2011_Q2n_Geeraerts.pdf

Hoofdstedelijk Gewest) alsook het TEEB-project 'The Economics of Ecosystems and Biodiversity' (10.000 euro van het Vlaams Gewest).

België heeft de voorbije jaren echter geen aanvullende vrijwillige bijdragen geleverd aan het Secretariaat van het Cartagena Protocol, betreffende beslissingen van de partijen in het Protocol van Carthage, noch projecten ondernomen om de competenties inzake bioveiligheid in ontwikkelingslanden te verbeteren.

☹ Er worden weinig middelen specifiek uitgetrokken voor de uitvoering van de verschillende doelstellingen van de nationale strategie.

😊 Er worden steeds meer personele en financiële middelen ingezet voor concrete acties die door elk gezagsniveau worden opgezet, zodat er op het terrein maatregelen kunnen worden doorgevoerd.

😊 België maakt ruimschoots gebruik van de Europese cofinancieringsmogelijkheden.

☹ De vrijwillige bijdragen aan het VBD zijn bescheiden, maar nemen geleidelijk toe. Vrijwillige bijdragen en concrete acties in het kader van het Protocol van Carthage zijn onbestaande.

IV. Besluit

De Belgische nationale Biodiversiteitsstrategie 2006-2016 (NBS) heeft als algemeen doel om op nationale en internationale schaal bij te dragen tot het halen van de Europese doelstelling die erin bestaat de achteruitgang van de biodiversiteit een halt toe te roepen aan de achteruitgang van de biodiversiteit. Daartoe ondersteunt ze een efficiënte en coherente uitvoering van de drie doelstellingen vastgelegd door het Verdrag inzake Biologisch Diversiteit (Rio, 1992), waarbij uiteraard rekening wordt gehouden met de andere relevante akkoorden inzake de biodiversiteit. De NBS is het enige nationale document in verband met de biodiversiteit dat zowel op federaal als op regionaal niveau van toepassing is. De NBS stelt een kader voor het te volgen beleid en voor de uit te werken acties over een periode van 10 jaar. Aan elk van de 15 prioritaire strategische doelstellingen, koppelt de NBS operationele doelstellingen (78 in totaal) om de implementatie uitvoering van de NBS door de bevoegde beleidsniveaus te begeleiden. Een tussentijdse stand van zaken van de implementatie uitvoering van de NBS werd in 2011 voorbereid onder de vorm van een zelfevaluatie door het Nationaalknooppunt Focal Point Biodiversiteit, met de medewerking van contactpersonen van de gewesten en de federale overheid en de begeleiding van de Stuurgroepen « Biodiversiteitsverdrag » en « Natuur ».

De stand van zaken van de NBS, alsook de rapporten verschenen naar aanleiding van het Internationale Jaar van de Biodiversiteit in 2010 (waaronder de evaluatie van de implementatie uitvoering van het actieplan van de EU van 2006 door België) tonen aan dat, ondanks enkele positieve resultaten voor sommige soortgroepen, een aantal ecosystemen en, de fyto- en zoögenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw, de inspanningen niet voldoende waren om het verlies aan biodiversiteit tegen 2010 een halt toe te roepen. Het merendeel van de soortgroepen is bedreigd, en bij sommige daarvan heeft meer dan 70 % van de soorten een ongunstige instandhoudingsstatus. Deze situatie is ongeveer identiek doorheen gans België ook al worden een aantal kleine verschillen waargenomen op regionaal niveau. De volledige implementatie uitvoering van het Natura 2000 - netwerk, inclusief beheersmaatregelen aangepast aan elke sitegebied, zal bijdragen tot een verbetering van de status van de biodiversiteit in de zones die onder dit netwerk vallen. Het is echter duidelijk dat dit niet zal volstaan om eens en voor altijd het biodiversiteitsverlies te stoppen.

Tal van initiatieven werden opgezet, al dan niet rechtstreeks gelinkt aan de NBS, door diverse actoren en het blijkt noodzakelijk om een structuur uit te werken voor een regelmatige opvolging van de NBS die toegankelijk is voor het grote publiek om een volledig overzicht te hebben van wat er op de verschillende niveaus wordt ondernomen en om de vooruitgang die wordt geboekt om de vooropgestelde doelstellingen te halen op te volgen. Door het ontbreken van een opvolgingsindicator voor de NBS kon de efficiëntie van de genomen maatregelen niet strikt worden geëvalueerd. Ook moeten er een gemeenschappelijke methodologie en gemeenschappelijke tools worden uitgewerkt voor het ganse land met het oog op de identificatie van en het geïntegreerd toezicht op de toestand van de biodiversiteit, voornamelijk op gebied van landbeheer, waar elk beleidsniveau over zijn eigen methode beschikt. De toenemende toepassing van de biodiversiteitsindicatoren uitgewerkt door het VBD en de EU vergemakkelijken gelukkig het bundelen van de gegevens over de biodiversiteit op nationaal niveau.

Net zoals voor de klimaatverandering zijn permanente aandacht en een krachtige en gecoördineerde beleidsondersteuning noodzakelijk voor een ware integratie in de andere sectoren en in de budgetten voor de biodiversiteitsproblematiek, inclusief de sociale dimensie. Het gaat hier onder meer om de sectoren landbouw, ruimtelijke ordening, visserij, geïntegreerd productbeleid, economische ontwikkeling en financiën. Ook een gecoördineerd beleid voor het bestrijden van invasieve uitheemse soorten (nationale strategie) is noodzakelijk gebleken en werd dan ook sinds 2011 ingevoerd.

Wat de bioveiligheid betreft, is er een eenduidige wettelijke basis en zijn er procedures ingevoerd voor de wetenschappelijke beoordeling van de risico's via een systeem dat gemeenschappelijk is voor alle beleidsniveaus en dat dateert van 1997. Dit systeem zou moeten geüpdated en uitgebreid worden zodat onder meer rekening wordt gehouden met de vergunningsaanvragen voor GGO - teelten in de natuur die

opnieuw in opmars zijn. Bepaalde potentiële gevolgen van GGO's zouden beter bestudeerd moeten worden.

Dank zij grote inspanningen op het vlak van coördinatie kon de Europese milieuwetgeving de laatste jaren sneller worden geratificeerd en omgezet. Een goede coördinatie zal noodzakelijk zijn voor een betere coherentie, om de lacunes gekoppeld aan de bestaande instrumenten in België aan te vullen en om een globaal idee te hebben van de vooruitgang die werd geboekt bij het halen van de doelstellingen van de NBS door de verschillende beleidsniveaus. De toepassing van de wetgeving met betrekking tot de milieuaansprakelijkheid staat nog in de kinderschoenen. Een van de grootste problemen in het toepassingsproces ervan heeft te maken met de evaluatie van de schade veroorzaakt aan de biodiversiteit. Bovenop het verlies aan biodiversiteit is het uiteraard van essentieel belang dat er rekening wordt gehouden met de biodiversiteit in de milieu-impactstudies en in de strategische beoordelingen. De procedures om de biodiversiteit te integreren in de impactstudies liggen vast maar ze blijven moeilijk te implementeren gelet op de elementen die verband houden met de biodiversiteit. Deze procedures moeten worden gepromoot bij de overheidsinstanties, de planningsverantwoordelijken, de bedrijven en het brede publiek. Er zouden specifieke opleidingen voor magistraten moeten worden uitgewerkt om zowel hun juridische kennis van het biodiversiteitsrecht als hun technische en wetenschappelijke kennis te verbeteren.

Een betere kennis voor het beoordelen van de sociaaleconomische waarde van de ecosysteemdiensten en het ontwikkelen van meetinstrumenten zullen noodzakelijk zijn om deze waarden te integreren in de besluitvorming. Indien we nu niet handelen om de achteruitgang van de biodiversiteit en de ecosysteemdiensten een halt toe te roepen, zal de maatschappij hiervoor in de toekomst een hoge prijs moeten betalen. In de communicatie over de biodiversiteit moet er dan ook meer nadruk worden gelegd op het belang ervan voor het menselijk welzijn, de gezondheid en de bestaansmiddelen, en dit op een begrijpelijke en toegankelijke manier want noch de beleidsmakers, noch de andere betrokken partijen beseffen ten volle het ware belang van de biodiversiteit.

Op internationaal niveau werd, na tien jaar actief onderhandelen, het Protocol van Nagoya inzake toegang tot genetische hulpbronnen en de eerlijke en billijke verdeling van de baten die voortvloeien uit het gebruik ervan goedgekeurd onder het Belgisch voorzitterschap van de EU in oktober 2010. De nodig maatregelen voor de ratificatie van het Protocol van Nagoya en de implementatie uitvoering ervan in België worden gecoördineerd in een ABS - contactgroep en eind 2011 werd van start gegaan met een nationale impactstudie betreffende de implementatie uitvoering. Sensibilisatieacties en acties ter versterking van de capaciteitsopbouw bestemd voor de partijen en sectoren die betrokken zijn bij het Protocol van Nagoya moeten nog worden opgezet.

Samenwerkingsprojecten rond klimaatverandering, biodiversiteit en woestijnvorming, gefinancierd door België, moeten worden geëvalueerd om zich ervan te vergewissen dat ze onderling de drie Rio-conventies ondersteunen. Het instrument dat werd ontwikkeld om overlappingen, herhalingen of tegenstrijdigheden te beperken bij de implementatie uitvoering van de verschillende conventies rond biodiversiteit zou beter gepromoot moeten worden bij de experts. Verschillende programma's ter versterking van de capaciteitsopbouw rond biodiversiteit in de partnerlanden worden op lange termijn gefinancierd. België promoot nog niet genoeg de integratie van de biodiversiteit en de bioveiligheid in de ontwikkelingsplannen van de partnerlanden. Er is nog te weinig internationale coördinatie en efficiënte informatie-uitwisseling tussen de ex situ instandhoudingscentra (dierentuinen, plantentuinen). De rijkdom van de collecties in het bezit van de wetenschappelijke instellingen, de gegevens, de kennis, de expertise van de Belgische vorsers en de technologieën die zij hanteren kunnen worden gedeeld en benut om de landen uit het zuiden te helpen om de doelstellingen van Aichi te halen.

België speelt een actieve rol bij het beïnvloeden van de internationale agenda binnen de internationale verdragen rond biodiversiteit (CBD, CITES, ITPGRFA, CMS, Ramsar, UNESCO), in het bijzonder voor het garanderen van de coherentie tussen de biodiversiteitsconventies in 2011 - 2012, dank zij zijn deelname aan het bureau van de COP-11 van het biodiversiteitsverdrag en aan het bureau van het Nagoya Protocol. Binnen de internationale en Europese forums verdedigt België gecoördineerde standpunten die in synergie zijn dank zij de werking van het Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid (CCIM).

Met het oog op het promoten van duurzaam bosbeheer in het buitenland, werd een ambitieus sectoraal akkoord ondertekend met de houtsector in België. De Europese Commissie heeft partnerschapsakkoorden afgesloten met zes houtuitvoerende landen en nog andere zijn in onderhandeling. Het is een lang, complex en ambitieus proces, onder meer bij de toepassing van een controlesysteem naar de legaliteit van het hout. Daarnaast heeft het federale aankoopbeleid inzake producten op basis van hout de aanzet gegeven tot een geanimeerde dialoog op nationaal en internationaal niveau die nog steeds aan de gang is, en heeft het geleid tot een bewustwording van de sector en het grote publiek, die onder andere ondersteund werd door informatiecampagnes. De invoering van een aankoopbeleid ter bevordering van duurzaam hout in de federale en regionale overheidsdiensten is echter moeilijk op te leggen. Er zijn meer middelen nodig om een efficiënte toepassing te garanderen die bij machte is significante gedragswijzigingen te veroorzaken in de houtsector en bij het grote publiek.

Hoewel er weinig specifieke menselijke en financiële middelen worden toegekend voor acties in het kader van de verwezenlijking van de doelstellingen van de NBS, wordt er toch stilaan door de sectoren meer rekening gehouden met de biodiversiteit, waardoor elk beleidsniveau concrete acties kan opzetten en maatregelen op het terrein kan invoeren. België maakt trouwens ruimschoots gebruik van de mogelijkheden van cofinanciering via Europese projecten. Ons land neemt ook deel aan het overleg over de inzet van bijkomende financiële middelen het kader van het biodiversiteitsverdrag.

Tot besluit kunnen we stellen dat de beleidsmaatregelen en andere specifieke maatregelen die werden genomen ontoereikend zijn gebleven om de aantasting van de biodiversiteit en de beschadiging van de ecosystemen af te stoppen met het oog op het halen van de 2010 - Doelstelling. Tal van initiatieven gericht op het bevorderen van het natuurbehoud en het integreren van de biodiversiteit in het sectorale beleid zijn tot stand gekomen in de gewesten en op federaal niveau. Over het algemeen is de aandacht voor de biodiversiteit voortdurend toegenomen gedurende de laatste tien jaar en dankzij het onderzoek naar de sociaaleconomische waarde van de biodiversiteit en de ecosystemen wordt daar ook meer rekening mee gehouden door de (economische) sectoren, de beleidsmakers en de maatschappij in zijn geheel. Dat er niet wordt opgetreden door de betrokken actoren kan echter vaak worden verklaard door het feit dat men niet weet welke acties te ondernemen en ook door het gebrek aan middelen die ter beschikking worden gesteld om deze acties tot een goed einde te brengen. De ondersteunende maatregelen om de verwezenlijking van de NBS aan te moedigen moeten dan ook worden uitgebreid.

V. Referenties op het internet voor meer informatie / raadpleging van de federale en gewestelijke plannen en gegevens inzake de biodiversiteit

1. Nationaal / federaal niveau

Sinds de goedkeuring van de nationale biodiversiteitsstrategie 2006-2016 is er geen enkel nieuw beleidsdocument gepubliceerd dat betrekking heeft op de biodiversiteit en van toepassing is op nationaal niveau.

European Commission, Biodiversity Knowledge Base, Country Profile - Belgium (2010):

http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/bap_2010.htm

Belgium's National Biodiversity Strategy 2006-2016:

http://www.biodiv.be/implementation/docs/stractactplan/national_strategie_biodiversity_en.pdf

Tabel voor de uitvoering van de Nationale Belgische Biodiversiteitsstrategie 2006-2016 (februari 2008):

<http://www.biodiv.be/implementation/strategy-be>

Biodiversity in Belgium, a country study (2003):

<http://www.biodiv.be/implementation/docs/books/bib>

Biodiversiteit in België, een overzicht (2009):

Fourth National report of Belgium to the Convention on Biological Diversity (2009):

http://www.biodiv.be/implementation/docs/reports/nat_reports/

First Regular National Report on the implementation of the Cartagena Protocol on Biosafety:

www.cbd.int/doc/world/be/be-nr-cpb-01-en.pdf

Environmental Performance Reviews: Belgium (2007):

http://www.oecd.org/document/61/0,3343,en_2649_34307_38168061_1_1_1_37465,00.html#Contents

CBD Programme of Work on Marine and Coastal Biodiversity - National implementation Report (2009):

http://www.biodiv.be/implementation/docs/reports/them_reports/thematic-reportmarine-and-coastal-biodiversity

Report from Belgium in reply to the CBD Secretariat Notification 2006-080 on Protected Areas (2007):

http://www.biodiv.be/implementation/docs/reports/them_reports/pa_2007

Het federaal plan voor de integratie van de biodiversiteit in vier sleutelsectoren (transport, economie, ontwikkelingssamenwerking en wetenschap) 2009-2013 beantwoordt aan Actie 18 van het tweede federaal plan voor duurzame ontwikkeling 2004-2008. Dit plan is eveneens de bijdrage van de federale regering aan de uitvoering van de nationale biodiversiteitsstrategie. De federale regering heeft ook een Masterplan voor het beheer van de Noordzee opgesteld en een programma 'Wetenschap voor duurzame ontwikkeling' (WDO, 2005-2009) goedgekeurd. Een eerste federaal milieurapport werd gepubliceerd in 2010.

Federale plannen voor de integratie van de biodiversiteit in vier sleutelsectoren 2009-2013:

<http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/BiodiversityandGMO/Biodiversity/Conceptandactions/Nationalactions/index.htm?&fodnlang=nl>

Tweede federaal plan voor duurzame ontwikkeling 2004-2008 (<http://www.plan2009.be/>) - Actie 18 'Bescherming van de biodiversiteit'

Eerste federaal milieurapport (FMR, 2010):

www.health.belgium.be/filestore/19066046_FR/Rapport_RFE_FR.pdf

Programma 'Wetenschap voor duurzame ontwikkeling' (WDO, 2005-2009):

http://www.belspo.be/belspo/ssd/index_nl.stm

2. Vlaams Gewest

Tot 2010 waren de doelstellingen voor de instandhouding van de biodiversiteit opgenomen in een specifiek hoofdstuk van het beleidsplan voor leefmilieu en natuur (2003-2007, verlengd tot 2010 als MINA-plan 3+). In 2011 werd een nieuwe het beleidsplan voor milieu en natuur 2011-2015 goedgekeurd (MINA-plan 4). Sinds 2006 beschikt het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) over zijn eigen strategisch plan en een operationeel jaarplan met informatie over de beoogde doelstellingen, te ondernemen acties en de indicatoren met betrekking tot de acties en processen voor het behoud en het beheer van de natuur, de bossen en de groene ruimten.

Milieubeleidsplan 2011-2015 (MINA-plan 4):

<http://www.lne.be/themas/beleid/beleidsplanning>

Natuurindicatoren 2011, Toestand van de natuur in Vlaanderen, Cijfers voor het beleid (2011). Deze brochure presenteert 21 biodiversiteitsindicatoren die zijn afgestemd op de biodiversiteitsindicatoren van het VBD en de EU:

www.biodiversityindicators.be

Natuurrapport 2011 (NARA):

www.nara.be

Flanders Environment Reports (MIRA-T, MIRA-BE, MIRA-S) on themes (T), on policy (BE) and on scenarios (S): <http://www.milieurapport.be/nl/MIRA/>

www.natuurenbos.be

www.inbo.be

Decreet Milieuhandhaving

3. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Een nieuw Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling is in voorbereiding.

Een nieuwe natuurordonnantie, die de bestaande natuurwetgeving heeft geharmoniseerd en aangepast aan de nieuwe inzichten rond biodiversiteit, en die de Europese Habitatrichtlijn omzet, werd gepubliceerd op 1 Maart 2012. Deze voorziet een regelmatige natuurrapportering (Natuurrapport, publicatie voorzien 2012) en het uitwerken van een gewestelijk natuurplan (Natuurplan), afwerking voorzien voor 2013.

Rapport over de toestand van het milieu (2007-2008):

<http://www.bruxellesenvironnement.be/staatvanhetleefmilieu>

Documentatiecentrum:

<http://www.leefmilieubrussel.be/Templates/documentation/home.aspx?langtype=2067>

Rapport over de toestand van het Leefmilieu (2007-2010): in press 2012

Rapport over de staat van de natuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: in press 2012

www.leefmilieubrussel.be

4. Waals Gewest

Het 'Contrat d'avenir pour les wallonnes et les wallons' (toekomstcontract voor de Walen, 2005) heeft tot doel de inspanningen in de strijd tegen de verdwijning van dieren en planten te versterken, overeenkomstig de Europese doelstelling om het verlies aan biodiversiteit tegen 2010 te stoppen. Het strategisch plan 2008-2013 van de administratie die bevoegd is voor landbouw, natuurlijke rijkdommen en leefmilieu, omvat biodiversiteitsdoelstellingen. In 2008 werd een nieuwe Code Forestier (boswetboek) gepubliceerd (<http://lutgen.wallonie.be/doc/codeforestier.pdf>).

Het Plan d'environnement pour le développement durable (milieuplan voor duurzame ontwikkeling, 1995) bevat een hoofdstuk dat gewijd is aan de bescherming van de biodiversiteit en voorziet een sectoraal plan voor de natuurbescherming. Een ontwerp van natuurplan, het 'Plan 100 % Nature' is in ontwikkeling. Dit plan is opgevat als een progressieplan dat zeer concrete maatregelen zal bevatten om de biodiversiteit te bevorderen via beslissingen in alle bedrijfssectoren (openbare werken, ruimtelijke ordening, toerisme, economie, opleiding ...). Het doel van het 'Plan 100 % NATURE' is tweeledig. Enerzijds wil het de bescherming van de biodiversiteit integreren in alle sectoren van de menselijke activiteit. Anderzijds wil het specifieke acties ontwikkelen ten voordele van bedreigde soorten en habitats (<http://lutgen.wallonie.be/spip/spip.php?article964>).

Toestand van het Waals milieu en 'Tableau de bord de l'environnement wallon 2010'

<http://etat.environnement.wallonie.be/>

Het analyserapport 2006-2007

<http://etat.environnement.wallonie.be/index.php?page=le-rapport-analytique-2006-2007>

Milieuplan voor duurzame ontwikkeling

http://environnement.wallonie.be/cgi/dgrne/plateforme_dgrne/visiteur/anim_divers.cfm?pere=295&doc=afnat_1.htm&theme=Nature%20et%20for%EAts

<http://environnement.wallonie.be/>

<http://biodiversite.wallonie.be/>

<http://environnement.wallonie.be/crnfb/>

Contactpersoon voor de stand van zaken in verband met de NBB:

Marianne Schlessen

KBIN - Nationaal knooppunt biodiversiteit

Rue Vautierstraat 29 - 1000 Brussel

Tel. 02 627 45 25; Fax 02 627 41 41

E-mail cbd-nfp@naturalsciences.be